

Analytická část: 1. Předškolní vzdělávání

Obsah

Shrnutí.....	2
Úvod	3
1.1 Mateřské školy - školy, třídy, učitelé a děti	3
1.2 Věkové složení dětí v mateřských školách	7
1.3 Děti s cizím státním občanstvím v mateřských školách.....	12
1.4 Děti se zdravotním postižením v mateřských školách	16
1.5 Předškolní vzdělávání na základních školách	20

Shrnutí

Do **předškolního vzdělávání** nastupuje na začátku školního roku naprostá většina **děti ve věku 4-5 let a více** než čtyři pětiny z dětí tříletých. Podíl dvouletých dětí ve školkách s právem poskytování předškolní přípravy měl mezi školními roky 2017/18 a 2023/24 tendenci se snižovat, pouze v posledním školním roce se zvýšil na 30,0 % (tj. téměř shodná hodnota se školním rokem 2020/21). Podíl šestiletých dětí v populaci navštěvujících předškolní vzdělávání stoupl mezi školními roky 2020/21 a 2021/22 z 22,1 % na 24,1 %, do září 2024 však poklesl na 20,5 %. Nejvýrazněji se snížil mezi posledními dvěma školními roky.

Děti, které před zahájením školního roku **dosáhnou 6 let věku či více** a zůstanou z důvodu odkladu povinné školní docházky **v předškolním vzdělávání**, mohou navštěvovat mateřské školy, nebo přípravné třídy či přípravný stupeň na základních školách. Přitom podíl těch, které navštěvovaly předškolní vzdělávání na základních školách, se za posledních deset let zvýšil z 10,4 % na 21,4 %.

Ve školním roce 2024/25 zajišťovalo předškolní vzdělávání v Česku celkem **5 410 mateřských škol s právem poskytování předškolní přípravy, z nichž většina** byla veřejného zřizovatele (90,4 %). Mateřské školy navštěvovalo celkem 360 420 **dětí**, přičemž již druhým rokem počet dětí ve školkách klesá. Za poslední dva roky se počet dětí snížil o 8 785, přičemž mezi zářím 2021 a 2022 se naopak o 8 715 zvýšil. Tento nárůst, nejvyšší za posledních devět let, byl ovlivněn přílivem dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy. Zatímco v září 2019, 2020 a 2021 tvořily **děti cizí státní příslušnosti** 3,3 až 3,4 %, v září 2022 a 2023 to byly 5,3 % a v září 2024 pak 5,7 %. Nejvyšší podíl cizinců je tradičně v Praze (v září 2024 činil 15,3 %).

Mezi dětmi v mateřských školách s jiným než českým státním občanstvím dlouhodobě převažují na prvních třech místech **Ukrajinci, Vietnamci a Slováci** (dohromady tvořili v uplynulém školním roce 79,8 % všech cizinců). Zejména s ohledem na stále probíhající válce na Ukrajině bylo k 30. září 2024 mezi dětmi s cizí státní příslušností v mateřských školách v ČR pochopitelně zdaleka nejvíce dětí ukrajinského státního občanství (56,6 %). Do školního roku 2018/19 však mezi cizinci převažovaly děti s vietnamským občanstvím.

Mezi **dívkami v mateřských školách** bylo v uplynulém školním roce 9,5 % mladších 3 let a naopak 3,9 % šestiletých a starších. V porovnání s tím **chlapců** mladších tří let bylo 8,7 % z celku a šestiletých a starších bylo mezi chlapci 6,7 %.

Ve školním roce 2024/25 působili v mateřských školách po přepočtu na plně zaměstnané **učitele** na 35 469 plných úvazků, z čehož 99,3 % byly úvazky učitelek (žen) a 5,5 % úvazky učitelů bez požadované kvalifikace.

Ve školním roce 2024/25 bylo u nás **479 základních škol běžných se zřízenými přípravnými třídami**. Přípravných tříd bylo 578 a chodilo do nich 7 097 dětí (tj. o 62,1 % více než před pěti lety). Více než tři pětiny z nich byli chlapci (61,8 %). **Základních škol speciálních se zřízeným přípravným stupněm** bylo v uplynulém školním roce 40 s 53 třídami přípravného stupně, do kterých chodilo 285 dětí, tedy o 45,4 % více než před pěti lety.

V kraji Karlovarském, Ústeckém a v Praze docházely ve školním roce 2024/25 dvě pětiny až polovina dětí s odkladem školní docházky do **přípravné třídy či přípravného stupně** (tj. 40,3 % až 46,8 %). Oproti tomu v kraji Královéhradeckém, Jihočeském a Olomouckém tvořil podíl žáků s odkladem v přípravných třídách či v přípravném stupni jen 4,7 % až 6,3 %.

V přípravných třídách vyučovali učitelé v září 2024 na 578,0 plných úvazků. **Na jednoho učitele** působícího v přípravné třídě i **na jednu přípravnou třídu** tak připadlo v průměru shodně 12,3 dítěte. Tyto poznatky lze srovnat se situací v mateřských školách. Počet dětí na učitele byl v září 2024 v mateřských školách o něco nižší, a sice 10,2, naopak počet dětí ve třídě byl podstatně vyšší, tj. 20,7.

Počet **dětí na jednu třídu i jednoho učitele** byl v uplynulém školním roce **v mateřských školách** nejnižší za posledních min. dvacet let. Spolu s rostoucím počtem **asistentů pedagoga** pak nízké počty dětí na jednu třídu a učitele vytvářely poměrně příznivé podmínky pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Úvod

Úlohou předškolního vzdělávání je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Spolu s rodinou má klíčový vliv na další začlenění dítěte do společnosti a budoucí školní úspěch. Velice důležitý je tento stupeň vzdělávání v práci s rodinami ze sociálně znevýhodněného prostředí, neboť zásadním způsobem napomáhá v socializaci dětí z těchto rodin.

Dále v analýze se budeme zabývat pouze takovými institucemi předškolního vzdělávání, kterým byl udělen tzv. resortní identifikátor právnické osoby (RED_IZO) a které jsou tudíž vedené v rejstříku škol a školských zařízení podle § 144/1a školského zákona¹. Nespadají sem např. dětské skupiny či kluby, popř. i mateřské školy, které se nezaregistrovaly do Rejstříku škol a školských zařízení a nemají tudíž oprávnění poskytovat vzdělávání v rámci povinné předškolní přípravy. Školy s právem poskytování povinné předškolní přípravy pak je možné dělit na mateřské školy, dále pak přípravné třídy základních škol a přípravný stupeň základních škol speciálních. Celkově takové instituce navštěvovalo ve školním roce 2024/25 celkem 367 802 dětí v, z toho byla většina zapsána v mateřských školách (98,0 %, 360 420 dětí), zbytek docházel do přípravných tříd základních škol (7 097 dětí) nebo do přípravného stupně základních škol speciálních (285 dětí).

1.1 Mateřské školy - školy, třídy, učitelé a děti

Ve školním roce 2024/25 zajišťovalo předškolní vzdělávání v Česku celkem **5 410 mateřských škol** (pro vymezení viz úvod) s celkem **17 410 třídami**, které navštěvovalo **360 420 dětí**. Nejvíce mateřských škol i tříd bylo zřízených v kraji nejlidnatějším, tj. ve Středočeském kraji, a sice 826 mateřských škol s 2 510 třídami, které navštěvovalo 52 606 dětí. Naopak jen 128 mateřských škol najdeme v Karlovarském kraji s 399 třídami, kde se vzdělávalo 8 266 dětí.

Tab. 1.1 Mateřské školy - počet škol, tříd, dětí a učitelů v jednotlivých krajích (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Území, kraj	Školy		Třídy		Děti		Učitelé ¹⁾		Počet dětí na 1:	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	třídu	učitele
Česko	5 410	100	17 410	100	360 420	100	35 469	100	20,7	10,2
Praha	444	8,2	1 995	11,5	42 355	11,8	4 134	11,7	21,2	10,2
Středočeský	826	15,3	2 510	14,4	52 606	14,6	5 095	14,4	21,0	10,3
Jihočeský	333	6,2	1 079	6,2	22 945	6,4	2 182	6,2	21,3	10,5
Plzeňský	283	5,2	922	5,3	19 154	5,3	1 861	5,2	20,8	10,3
Karlovarský	128	2,4	399	2,3	8 266	2,3	818,8	2,3	20,7	10,1
Ústecký	360	6,7	1 194	6,9	23 697	6,6	2 459	6,9	19,8	9,6
Liberecký	232	4,3	738	4,2	14 714	4,1	1 510	4,3	19,9	9,7
Královéhradecký	316	5,8	913	5,2	18 231	5,1	1 850	5,2	20,0	9,9
Pardubický	325	6,0	836	4,8	18 009	5,0	1 749	4,9	21,5	10,3
Vysočina	294	5,4	880	5,1	18 113	5,0	1 775	5,0	20,6	10,2
Jihomoravský	690	12,8	2 015	11,6	41 694	11,6	4 080	11,5	20,7	10,2
Olomoucký	391	7,2	1 114	6,4	22 173	6,2	2 242	6,3	19,9	9,9
Zlínský	320	5,9	934	5,4	19 820	5,5	1 881	5,3	21,2	10,5
Moravskoslezský	468	8,7	1 881	10,8	38 643	10,7	3 834	10,8	20,5	10,1

¹⁾ přepočtení na plně zaměstnané

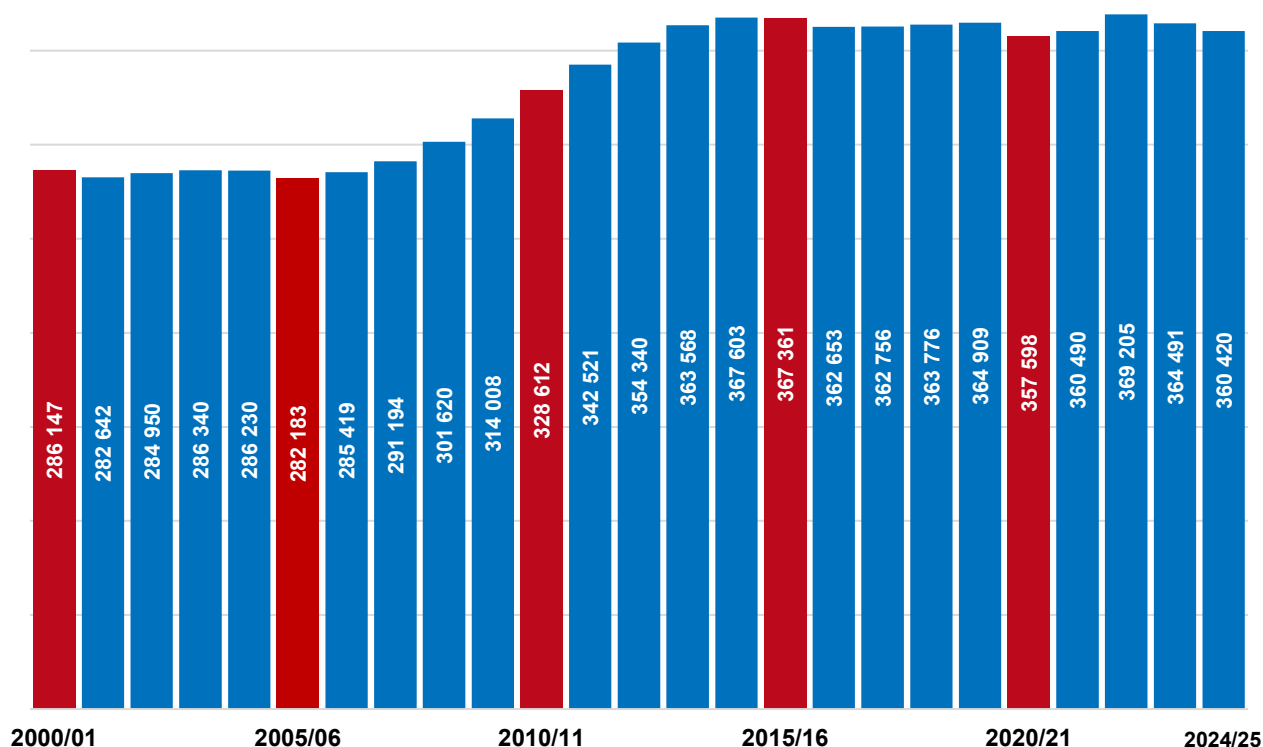
Jak již bylo uvedeno, ve školním roce 2024/25 navštěvovalo mateřské školy celkem 360 420 dětí. Oproti předchozímu školnímu roku je to o 4 071 dětí méně a druhým rokem tak počet dětí ve školkách klesá

¹ Školou je myšlen právní subjekt s jedním ředitelstvím, které může zahrnovat více odloučených pracovišť, jakož i více úrovní a druhů vzdělávání.

(dohromady za oba roky poklesl o 8 785 dětí). Mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 se však naopak počet dětí v mateřských školách o 8 715 zvýšil, což bylo ovlivněno přijímáním dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy. Zatímco ve školních rocích 2019/20 až 2021/22 tvořily děti cizí státní příslušnosti 3,3 až 3,4 %, ve školním roce 2022/23 to bylo 5,3 % a v uplynulém školním roce 2024/25 činil podíl cizinců 5,7 %.

Zaměříme-li se na posledních deset let, pak naopak k nejvýraznějšímu poklesu počtu dětí v mateřských školách došlo mezi školními roky 2019/20 a 2020/21, a sice o 7 311 dětí. Ten byl daný poklesem počtu dětí mladších než 3 roky a mírně i tříletých v mateřských školách. A to přesto, že jejich počet v populaci České republiky, tj. včetně těch, co nedocházejí do mateřských škol s právem poskytování předškolní přípravy, se naopak zvýšil. Jak bylo v minulých vydáních této publikace zmíněno, mohly za tím stát obavy rodičů z onemocnění covid-19, ale také navýšení rodičovského příspěvku od ledna 2020, kdy v důsledku prodlužování mateřské dovolené² ubylo dětí mladších tří let (o 19,6 % oproti předchozímu roku) a mírně i dětí tříletých (o 1,6 %) v mateřských školách. Více informací o věkovém složení dětí v mateřských školách je uvedeno v kapitole č. 1.2.

Graf 1.1 Mateřské školy - počty dětí

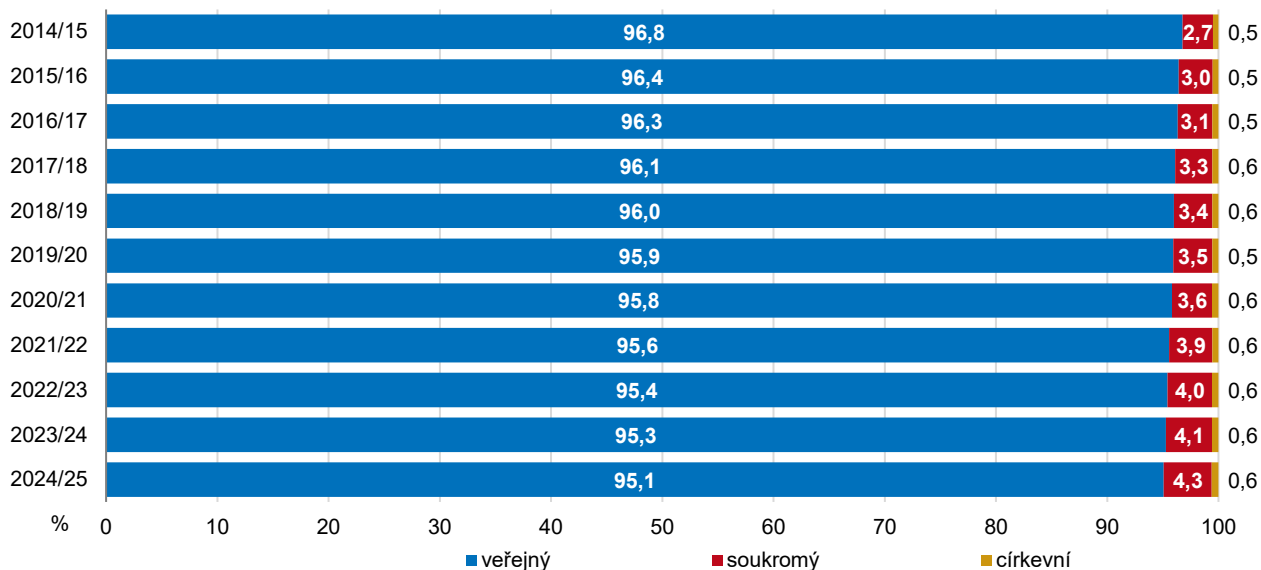

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

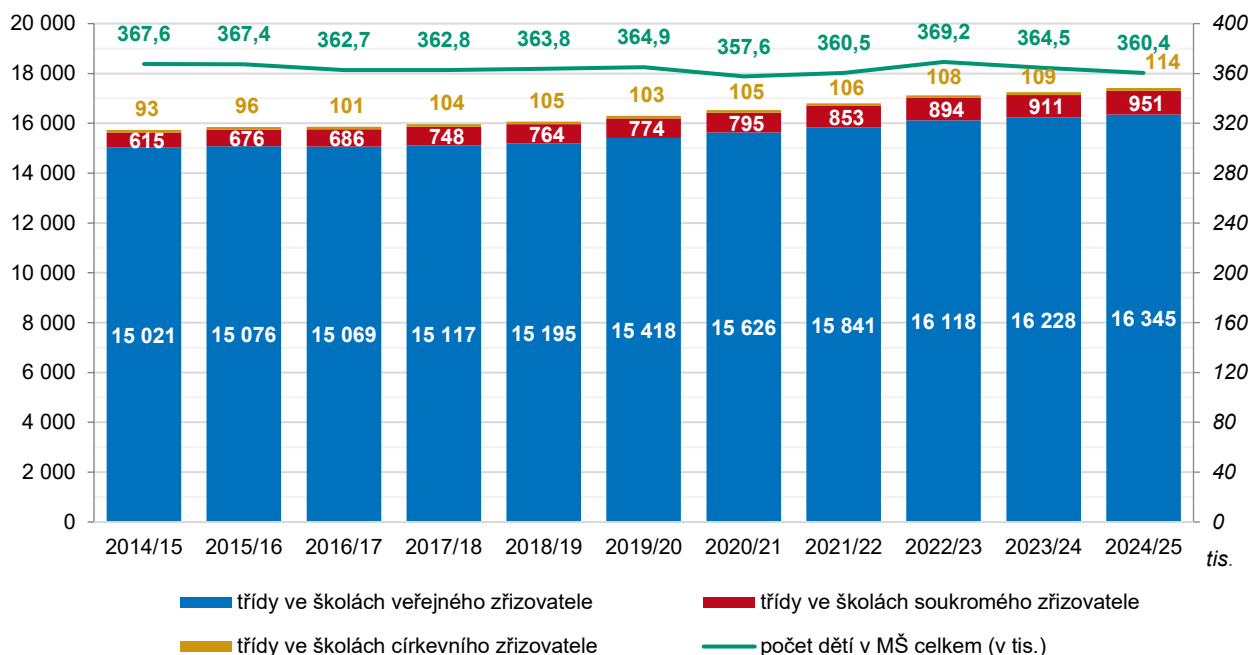
Graf č. 1.2 dále znázorňuje vývoj podílu dětí ve školách jednotlivých **zřizovatelů** z celku. Lze konstatovat, že spolu s růstem podílu soukromých škol rostl v posledních deseti letech též podíl dětí navštěvujících soukromé školky ze všech dětí v mateřských školách, celkově z 2,7 % ve školním roce 2014/15 na 4,3 % ve školním roce 2024/25.³

² Navýšení rodičovského příspěvku se týkalo jen rodičů, kteří příspěvek stále čerpají. Rodiče si tak prodlužovali čerpání příspěvku, aby na navýšení dosáhli, a mnozí si spolu s prodloužením čerpání příspěvku prodloužili i rodičovskou dovolenou u svého zaměstnavatele, resp. začali pracovat později a mohli být s dítětem doma.

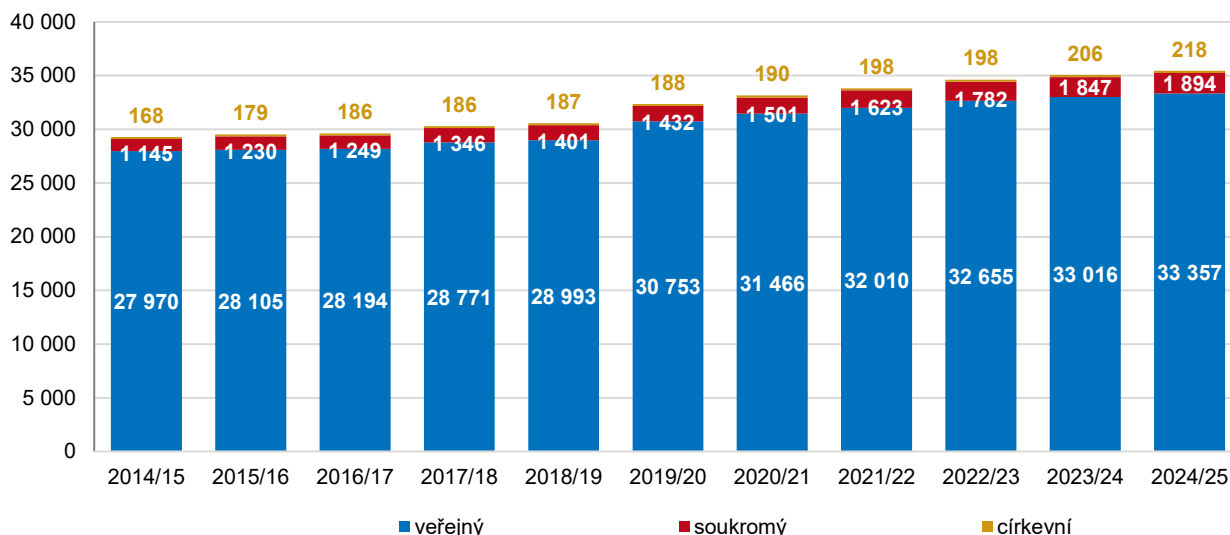
³ Připomeňme, že ve statistikách uváděných v této publikaci nejsou zahrnuty děti navštěvující zařízení neevidovaná v Rejstříku škol, jako jsou například dětské skupiny, lesní kluby a Montessori domy, jejichž zřizovatelem jsou převážně neveřejné subjekty.

Graf 1.2 Mateřské školy – podíl dětí dle druhu zřizovatele školy (v %)

Z výše uvedeného již vyplývá to, co ukazuje graf č. 1.3 níže, tedy že za posledních 10 let přibýlo tříd ve školách soukromého zřizovatele mnohem výrazněji (jejich počet vzrostl o 54,6 % na 951) než tříd zřizovatele církevního (zvýšil se o 22,6 % na 114) a veřejného (o 8,8 % na 16 345).

Graf 1.3 Mateřské školy - počet tříd dle druhu zřizovatele

S nárůstem počtu tříd a dětí v mateřských školách se tvoří i nová pracovní místa. To znamená, že každoročně narůstá i **počet učitelů** v mateřských školách. Za posledních 10 let vzrostl přepočtený počet učitelů v mateřských školách o 21,1 %, za posledních pět let pak o 9,6 %. Jde o výrazně vyšší nárůsty, než jaké byly zaznamenány v případě počtu škol a jejich tříd, počet dětí se za deset let dokonce snížil o 2,0 %. K 30. 9. 2024 pracovalo na pozici učitele v mateřských školách celkem 35 468,8 osob přepočtených na plné úvazky v porovnání s 29 283,4 v roce 2014.

Graf 1.4 Mateřské školy - počet plných úvazků učitelů dle druhu zřizovatele

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Vzdělávání v mateřských školách je u nás téměř výhradní doménou žen. Muži tvořili ve školním roce 2024/25 dvě třetiny procenta učitelů mateřských škol (0,68 %). Před deseti lety zaujímalí muži 0,52 % všech učitelů a před pěti lety to bylo 0,62 %.

Na jednu třídu v mateřských školách připadalo ve školním roce 2024/25 celkem 20,7 dítěte a na 1 učitelský úvazek 10,2 dítěte. Jedná se o nižší hodnoty než v předchozím školním roce a zejména než před deseti lety. Z tabulky č. 1.2 je zároveň zřejmé, že zejména u škol veřejného zřizovatele klesal počet dětí na jednu třídu i jednoho učitele v posledních deseti letech téměř soustavně.

Tab. 1.2 Mateřské školy - počet dětí na jednu třídu a na jednoho učitele podle druhu zřizovatele školy

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Školní rok	celkový počet dětí		počet dětí dle druhu zřizovatele					
			veřejný		soukromý		církevní	
	na 1 třídu	na 1 učitele	na 1 třídu	na 1 učitele	na 1 třídu	na 1 učitele	na 1 třídu	na 1 učitele
2014/15	23,4	12,6	23,7	12,7	16,3	8,7	19,8	11,0
2015/16	23,2	12,4	23,5	12,6	16,6	9,1	19,8	10,6
2016/17	22,9	12,2	23,2	12,4	16,4	9,0	19,7	10,7
2017/18	22,7	12,0	23,1	12,1	16,2	9,0	19,5	10,9
2018/19	22,6	11,9	23,0	12,0	16,4	8,9	19,5	10,9
2019/20	22,4	11,3	22,7	11,4	16,6	9,0	19,3	10,6
2020/21	21,6	10,8	21,9	10,9	16,2	8,6	19,5	10,8
2021/22	21,5	10,7	21,7	10,8	16,3	8,6	19,3	10,3
2022/23	21,6	10,7	21,9	10,8	16,5	8,3	19,5	10,6
2023/24	21,1	10,4	21,4	10,5	16,6	8,2	19,3	10,2
2024/25	20,7	10,2	21,0	10,3	16,4	8,2	19,0	10,0

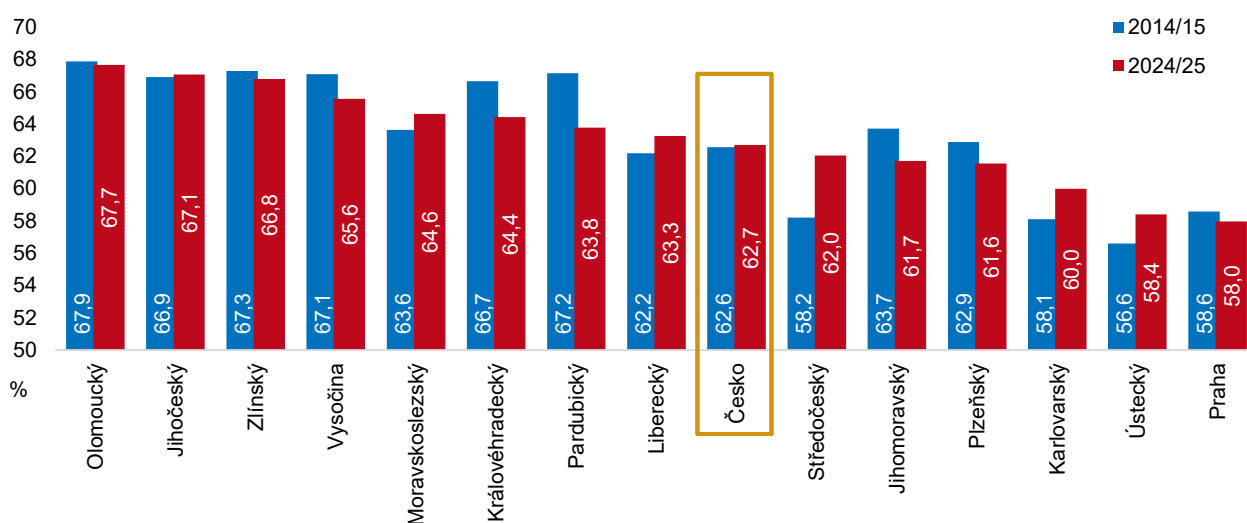
Počet tříd i žáků mateřských škol v jednotlivých krajích a jejich vývoj v čase může souviset mj. s **demografickým vývojem počtu dětí ve věku 2 až 6 let, tedy věku, kdy děti mohou docházet do školky⁴.**

⁴ Povinný je pouze poslední rok školky a dvouleté děti, tj. které nedovršily věk 3 let před zahájením daného školního roku, školky přijímají jen tehdy, mají-li volnou kapacitu. Na druhou stranu, děti, kterým byl udělen odklad povinné školní docházky, mohou do školky po prázdninách nastoupit i po dovršení 6 let. Věk dětí v mateřských školách je věkem při zahájení školního roku, věk populace je k 1. červenci ve stejném kalendářním roce, tedy o dva měsíce dříve.

Vztáhneme-li celkový počet dětí v mateřských školách k počtu dětí ve věku 2-6 let, pak nejvyšší hodnoty tohoto podílového ukazatele dosáhl kraj Olomoucký, Jihočeský, a Zlínský (byl těsně nad hranicí dvou třetin). Naopak v Praze, v kraji Ústeckém a Karlovarském dosahoval tří pětín a méně. Zde je však dobré připomenout, že řada dětí, a to hlavně v Praze, navštěvuje soukromé školky a dětské skupiny bez práva poskytování předškolní přípravy, které nejsou evidovány v Rejstříku škol a nepodléhají statistickému zpracování. Zejména školkám v kraji Karlovarském, Ústeckém a v Praze navíc kapacitně ulehčují přípravné třídy zřízené při základních školách, které navštěvují děti s odkladem. Jak bude dále uvedeno, v těchto třech krajích pojmu dvě pětiny a více dětí s odkladem (40,3 % v případě Prahy, 46,6 % v případě Ústeckého kraje a 46,8 % v případě kraje Karlovarského). V jiných krajích tento podíl činí 4,7 % až 24,5 % (viz graf č. 1.25 dále v této zprávě).

Co se týče vývoje za deset let, pak zejména v kraji Středočeském, ale též v kraji Karlovarském, Ústeckém, Libereckém, Moravskoslezském a Jihočeském došlo k nárůstu podílu dětí v mateřských školách vztahených ke všem dětem ve věku 2-6 let. V ostatních krajích došlo naopak ke snížení tohoto poměrového ukazatele, nejvýrazněji v kraji Pardubickém.

Graf 1.5 Mateřské školy - poměr celkového počtu dětí v MŠ k populaci 2-6 let (v % dle kraje)

Zdroj: MŠMT (data o dětech v MŠ); ČSÚ (data o populaci dle věku k 1.7.2014 a 1.7. 2024)

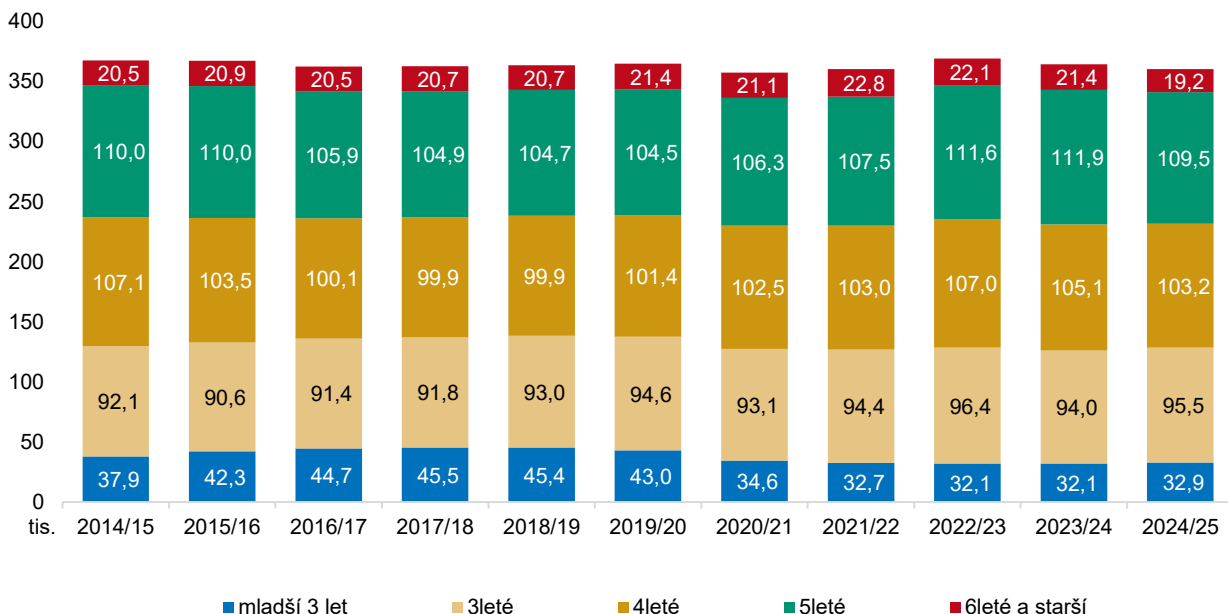
1.2 Věkové složení dětí v mateřských školách

V mateřských školách měly v posledních 10 letech největší zastoupení pětileté děti s 30,4% podílem ve školním roce 2024/25. Mezi školními roky 2014/15 až 2017/18 rostl počet i podíl **dětí v mateřských školkách mladších tří let**. V dalších školních letech jejich počet klesal, mezi školními roky 2022/23 a 2024/25 však opět vzrostl, a sice o 2,5 % - viz grafy č. 1.6 a 1.7. Největší propad zaznamenal mezi školními roky 2019/20 a 2020/21. Na pokles počtu a podílu dětí mladších tří let ve školkách mezi školními roky 2019/20 a 2021/22 mohla mít vliv pandemie onemocnění covid-19 a navýšení rodičovského příspěvku od ledna 2020. Kromě setrvávání na rodičovské dovolené přitom mohli rodiče pro své děti volit též jesle či alternativní zařízení, které není vedeno v Rejstříku škol a školských zařízení.

Mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 pak narostl celkový počet dětí v mateřských školách, což podpořily děti ukrajinských uprchlíků. Pochopitelně se to projevilo zejména navýšením počtu dětí ve věku 3-5 let, tedy věku typickém pro docházku do školek, které jsou na veřejné školy přijímány přednostně před dětmi mladšími. Mezi školními roky 2022/23 až 2024/25 počet dětí v mateřských školách klesal, čímž vznikl prostor pro to, aby byly přijaty také mladší děti do školek. V mateřských školách naopak ubylo dětí, které před zahájením školní docházky dosáhly šesti a více let, tedy s odkladem povinné školní docházky. Jejich podíl v mateřských školách se v uplynulém desetiletí pohyboval kolem šesti procent, přičemž šestiprocentní hranici překročil pouze ve školním roce 2021/22, tedy na počátku pandemie onemocnění covid-19 (činil 6,3 %). V dalším školním roce

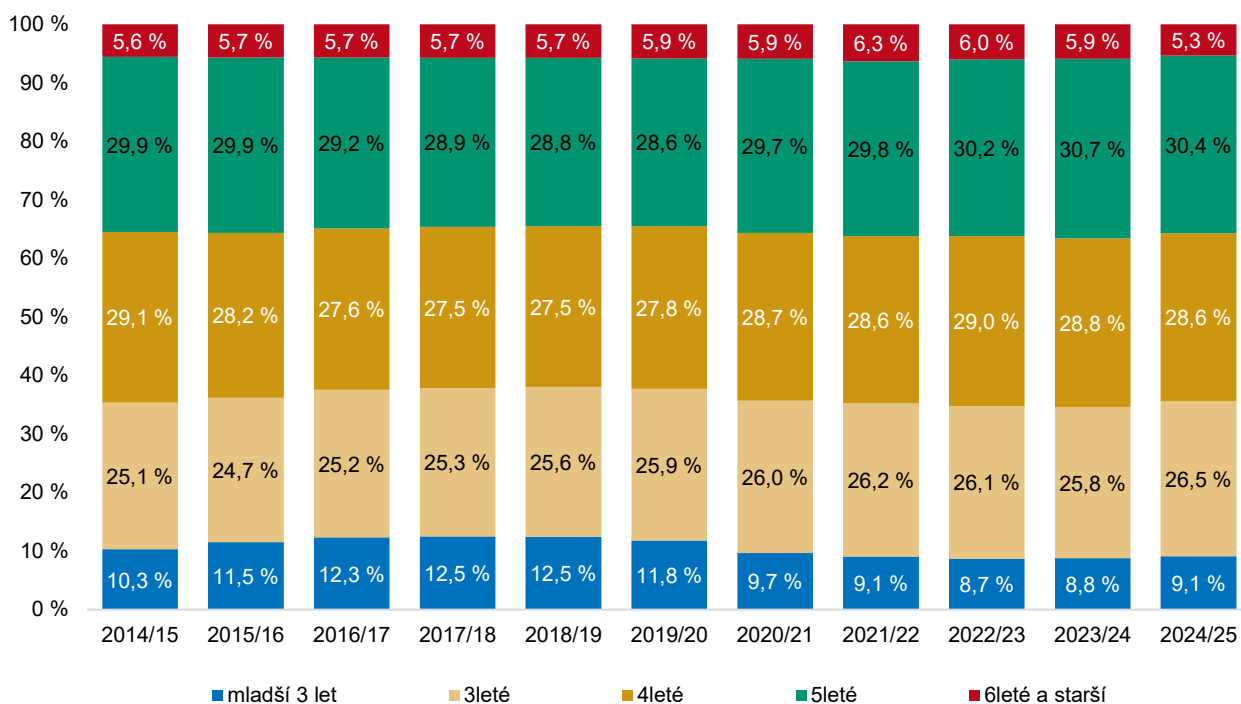
(2022/23) poklesl podíl šestiletých a starších dětí na 6,0 %, a to přesto, že tento rok byl poznamenán přílivem dětí z Ukrajiny. Poté dále klesal a ve školním roce 2024/25 se poprvé přiblížil pěti procentům (činil 5,3 %).

Graf 1.6 Mateřské školy - děti podle věku (v tis.)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf 1.7 Mateřské školy - děti podle věku (v %)

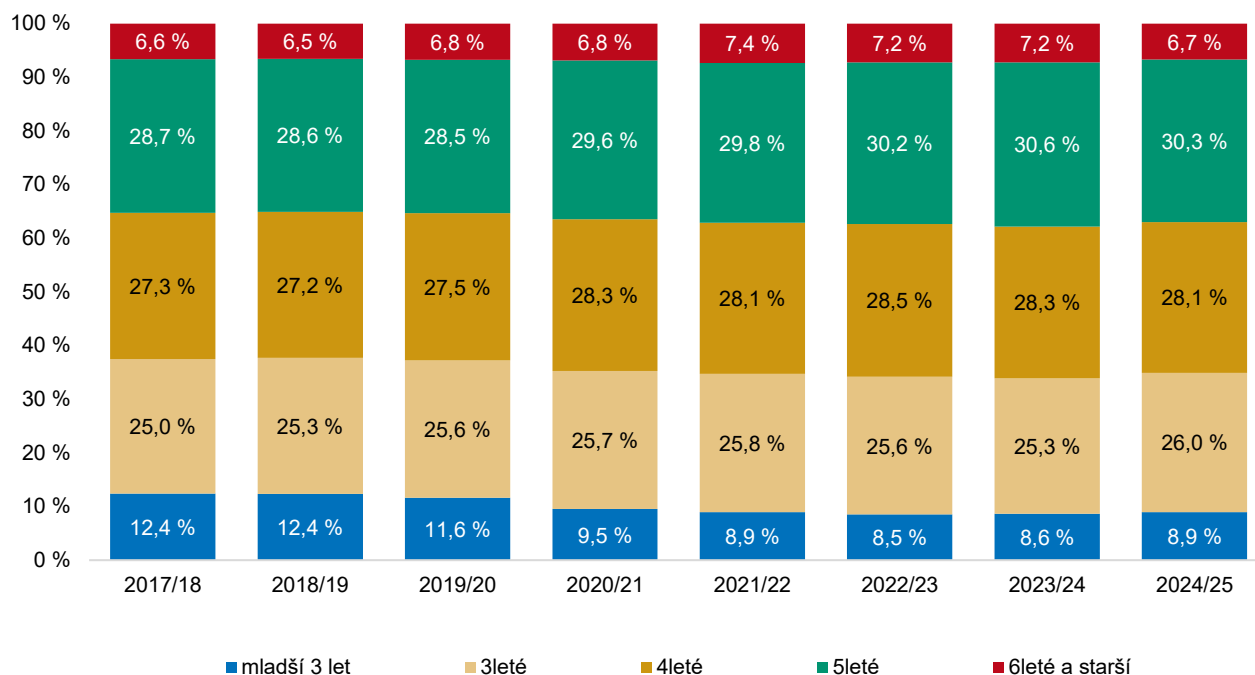

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Nutno doplnit, že část dětí s odkladem se vzdělává též v přípravných třídách základní školy a v přípravném stupni základní školy speciální, přičemž zejména počet přípravných tříd a dětí v nich poměrně výrazně roste (za posledních deset let se téměř zdvojnásobil). Graf č. 1.8 proto pro doplnění ukazuje podíl dětí jednotlivých

věkových kategorií ze všech dětí v předškolním vzdělávání, tedy ať již se vzdělávají v mateřské škole, nebo v přípravné třídě základní školy běžné či v přípravném stupni základní školy speciální⁵. Jak je patrné, i v tomto pohledu lze konstatovat, že se podíl dětí s odkladem (tj. šestiletých a starších) v předškolním vzdělávání mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 mírně snížil, a sice ze 7,4 % na 7,2 % a k dalšímu snížení došlo mezi školními roky 2023/24 a 2024/25 (na 6,7 %), čímž se přibližně dostal na úroveň, které dosahoval v září 2017.

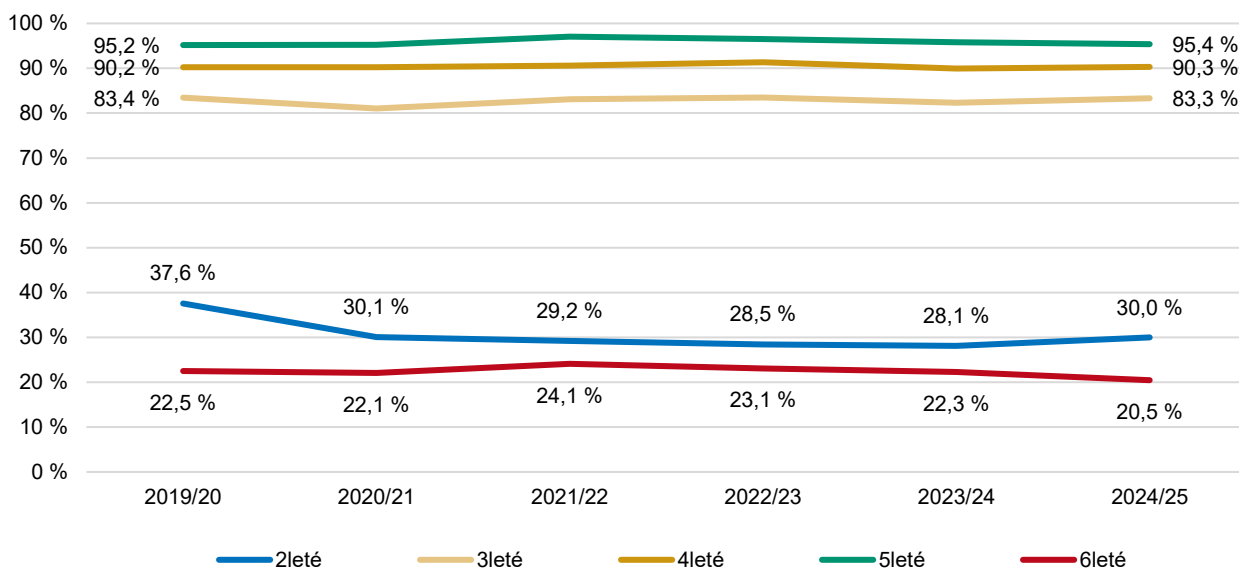
Graf 1.8 Předškolní vzdělávání (v mateřských školách, v přípravné třídě či v přípravném ročníku) – rozložení dětí podle věku (v %)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

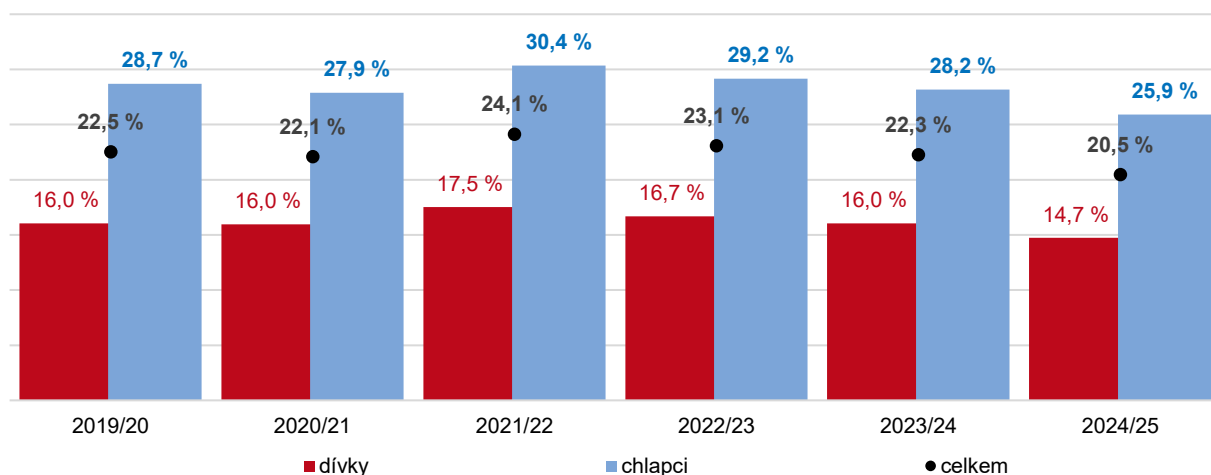
Počet dětí jednotlivých věkových kategorií v předškolním vzdělávání lze dále vztáhnout k populaci České republiky. Graf č. 1.9 uvádí, jaký podíl dětí dvouletých, tříletých, čtyřletých, pětiletých a šestiletých docházel v uplynulých šesti školních rocích do předškolního vzdělávání s právem poskytování předškolní přípravy (opět ať již do mateřské školy, přípravné třídy základní školy či přípravného stupně základní školy speciální). Jedná se o věk platný před zahájením uvedeného školního roku, u dětí ve školkách či školách k 31. srpnu, u populace k 1. červenci. Podíly jsou tedy orientační, neboť část populace dětí uvedeného věku oslaví během letních prázdnin další narozeniny a přeřadí se tím do starší věkové skupiny. Navíc je třeba vzít v úvahu, že do populace ČR nejsou zahrnuti cizinci bez trvalého pobytu v ČR, kteří také mohou navštěvovat předškolní vzdělávání.

⁵ Pro více informací o přípravných třídách ZŠ a přípravném stupni ZŠ speciální odkazujeme na kapitolu č. 1.5.

Graf 1.9 Podíl populace dětí uvedených věkových skupin navštěvující předškolní vzdělávání

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf č. 1.9 ukazuje, že do předškolního vzdělávání na začátku školního roku nastupuje naprostá většina dětí ve věku 4-5 let a více než čtyři pětiny z dětí tříletých. Podíl dvouletých dětí ve školách s právem poskytování předškolní přípravy měl od školního roku 2019/2020 do školního roku 2023/24 tendenci se snižovat, v posledním školním roce se však zvýšil na 30,0 %, což odpovídá úrovni z roku 2020/21. Podíl šestiletých dětí v předškolním vzdělávání stoupl mezi školními roky 2020/21 a 2021/22 z 22,1 % na 24,1 %, do školního roku 2024/25 však poklesl na 20,5 %, přičemž se nejvýrazněji snížil mezi posledními dvěma školními roky. Pokles je znát též pokud tento indikátor sestrojíme zvlášť pro chlapce a dívky. U dívek se podíl šestiletých v předškolním vzdělávání ze všech šestiletých dívek v populaci za poslední tři roky snížil ze 17,5 % na 14,7 %, u chlapců pak ze 30,4 % na 25,9 %. Častěji než dívky tak mají odklad chlapci – viz graf č. 1.10.

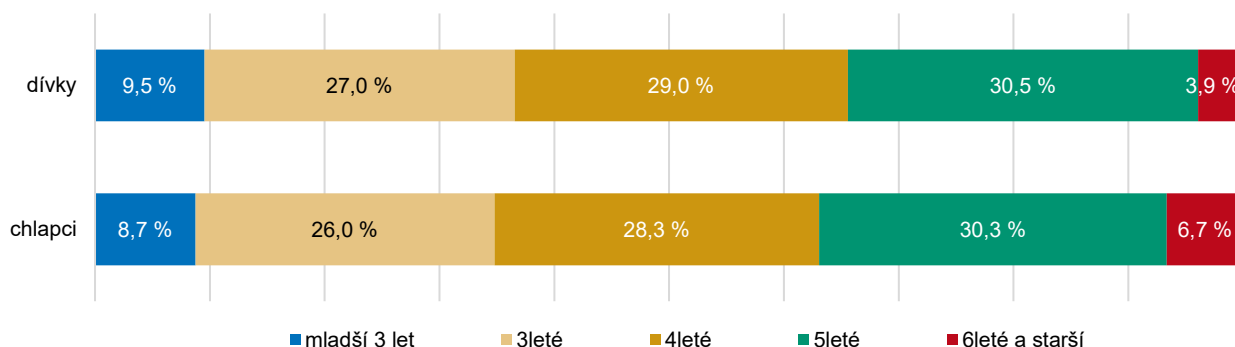
Graf 1.10 Podíl šestiletých dětí s odkladem z populace všech šestiletých dětí (obyvatel ČR)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Výuce v přípravných třídách a v přípravném stupni je věnována kapitola č. 1.5. Zde se ještě vrátíme k situaci v mateřských školách. Graf č. 1.11 znázorňuje **věkové složení chlapců a dívek** navštěvujících mateřské školy. Zde je zřejmé, že podíl dívek mladších tří let ze všech dívek navštěvujících mateřské školy byl o necelý procentní bod vyšší (9,5 %), než jak tomu bylo u chlapců této věkové skupiny (8,7 %). Naopak šestiletých a starších dívek bylo v mateřských školách 3,9 %, což je o téměř tři procentní body méně než v případě chlapců

(6,7 %). Častěji tak zůstávají ve školách i po dosažení 6 let chlapci než dívky. Svůj vliv přitom sehrávají též diagnostické metody či nastavené hranice, které se zdají být vhodnější pro dívky, které v předškolním věku dospívají rychleji než chlapci.⁶

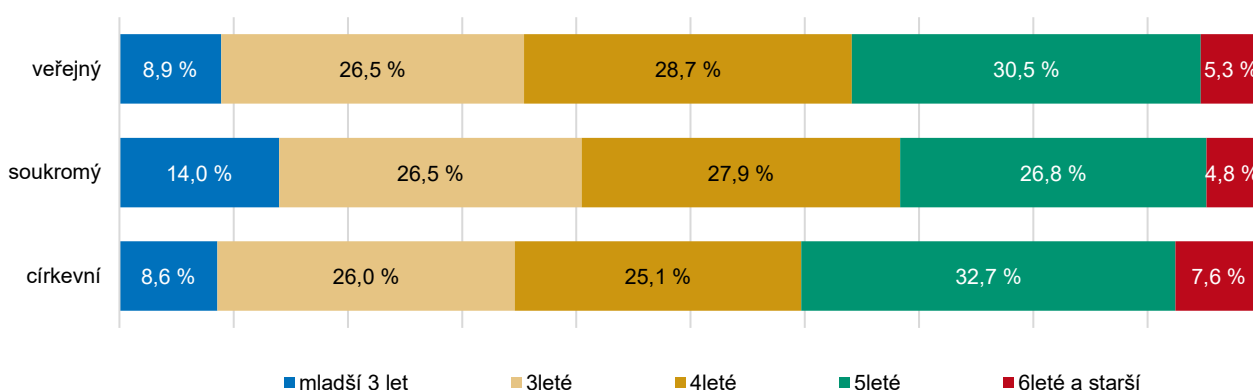
Graf 1.11 Mateřské školy - věkové složení dětí dle pohlaví (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Podíváme-li se na školy v dělení **dle zřizovatele**, pak ve školách soukromého zřizovatele tvořily ve školním roce 2024/25 ze všech dětí 14,0 % děti mladší tří let. Oproti tomu ve veřejných a církevních školách činil tento podíl necelých devět procent. Mezi dětmi docházejícími do církevních škol byl pak o něco vyšší podíl šestiletých a starších (7,6 %) než ve školách soukromých (4,8 %) a veřejných (5,3 %) – viz graf č. 1.12.

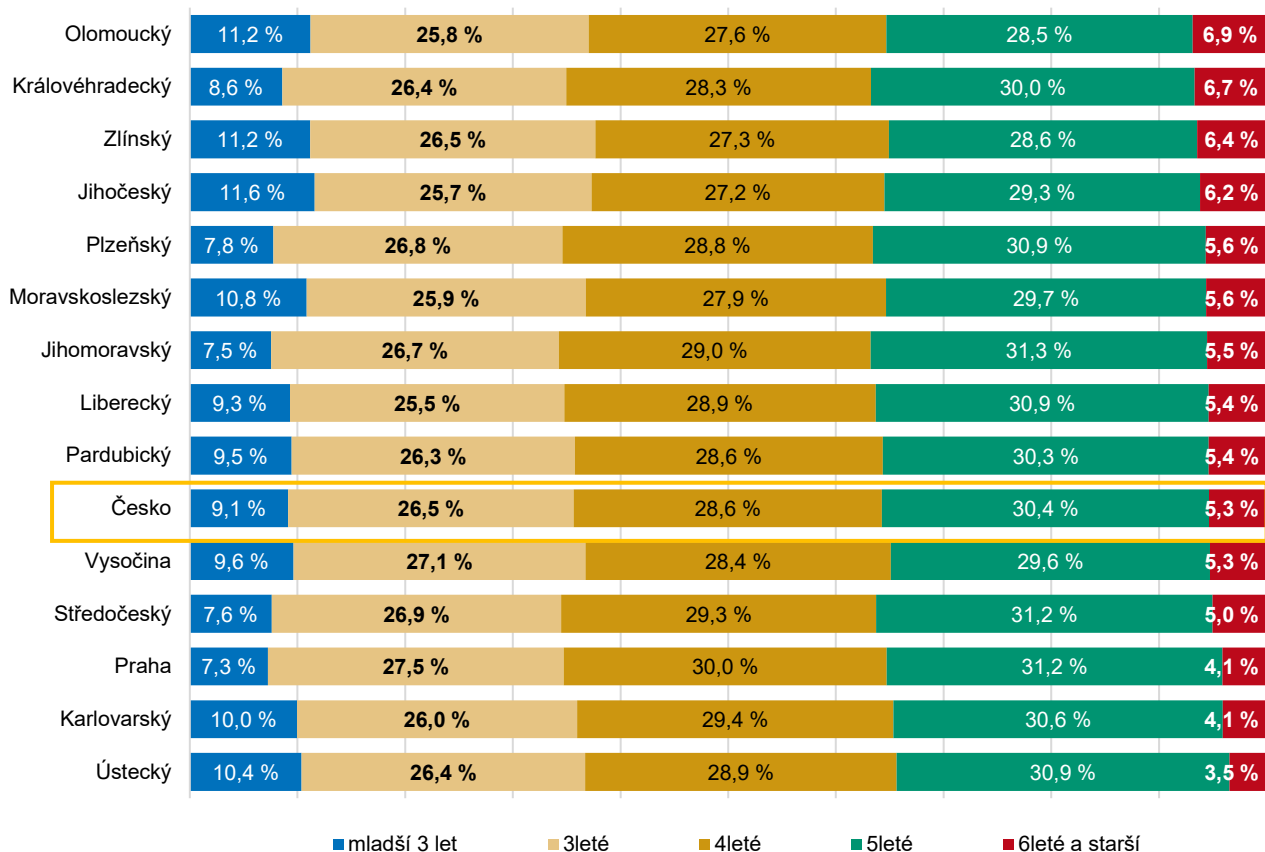
Graf 1.12 Mateřské školy - věkové složení dětí dle zřizovatele (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Poměrně značné rozdíly ve věkovém složení dětí mateřských škol najdeme též v dělení dle **krajů**. Nejvyšší podíl dětí mladších 3 let (cca 11 %) byl mezi dětmi v mateřských školách v kraji Jihočeském, Olomouckém, Zlínském a Moravskoslezském. Nejmenší byl naopak v Praze (7,3 %), v kraji Jihomoravském (7,5 %), Středočeském (7,6 %) a Plzeňském (7,8 %). Nejvyššího podílu šestiletých a starších dětí v mateřských školách (více než 6 %) dosáhl kraj Olomoucký, Královéhradecký, Zlínský a Jihočeský. Naopak v kraji Ústeckém, Karlovarském a v Praze byl tento podíl cca čtyřprocentní – viz graf č. 1.13. Tuto informaci je opět nutno dát do vztahu k dostupnosti přípravných tříd, resp. přípravného stupně základních škol. Jak ukážeme v kapitole č. 1.5, právě kraje Praha, Ústecký a Karlovarský jsou těmi s největším podílem základních škol disponujících přípravnou třídou (35,2 %, resp. 28,9 %, resp. 26,0 %). Naopak v krajích Královéhradeckém, Jihočeském a Olomouckém je takových škol nejmenší podíl (2,0 %, resp. 3,2 %, resp. 5,0 %).

⁶ Viz zde: https://pages.pedf.cuni.cz/uvrv/files/2016/04/Spravedlivy_start.pdf

Graf 1.13 Mateřské školy - věkové složení dětí dle sídla školy (2024/25)

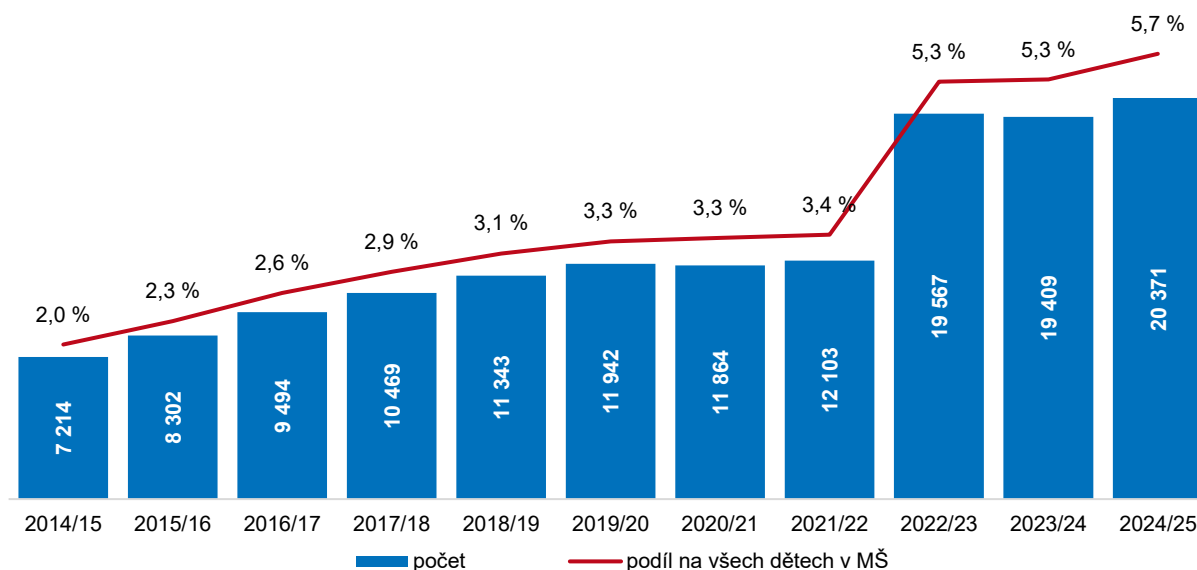
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

1.3 Děti s cizím státním občanstvím v mateřských školách

Vzhledem k tomu, že i na děti cizinců, kteří pobývají na území České republiky, se vztahuje povinná školní docházka, je důležitá také jejich předškolní příprava. U dětí s odlišným mateřským jazykem může být navíc pobyt v mateřské škole prvním setkáním s českým jazykovým prostředím. U těchto dětí se tedy jedná o velmi žádoucí formu přípravy na povinnou školní docházku, neboť snižuje jazykovou a kulturní bariéru.

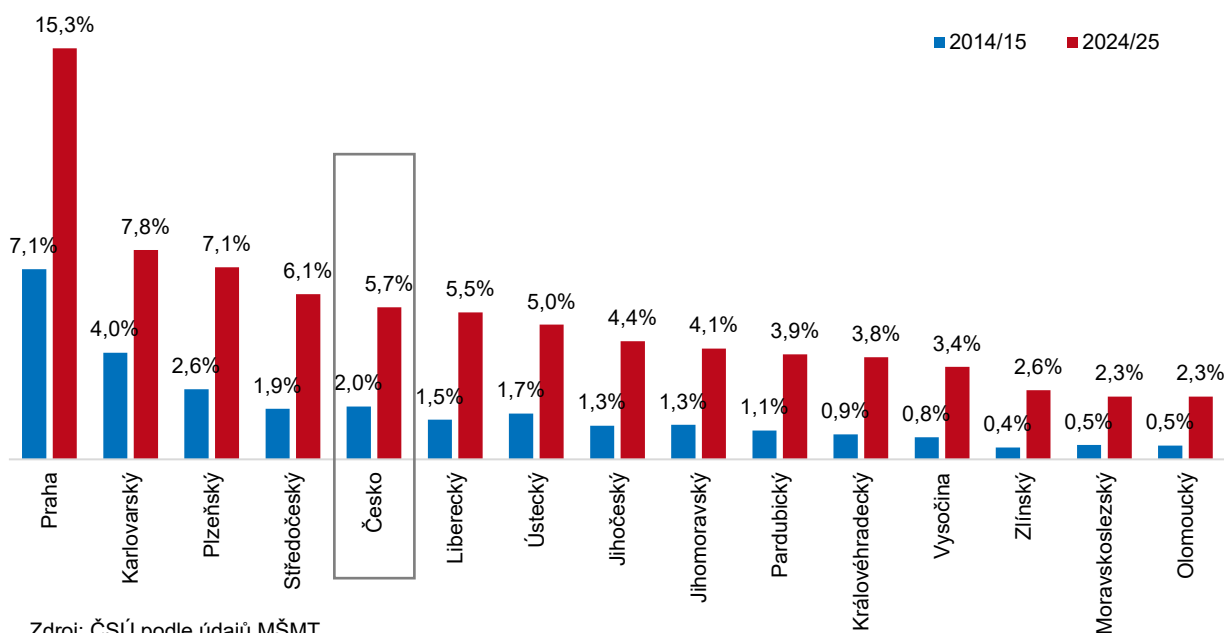
Do počtu dětí s **cizím státním občanstvím** nejsou započteny děti, které mají české občanství spolu s jiným – u každého dítěte je vedeno vždy jen jedno státní občanství. Počet takových „cizinců“ byl k 30. 9. 2024 v mateřských školách 20 371, což je téměř třikrát více než před deseti lety. K největšímu skoku, a sice vlivem zahrnutí dětí ukrajinských uprchlíků navštěvujících naše školky do statistik, došlo mezi zářím 2021 a zářím 2022, kdy počet cizinců vzrostl o 61,7 %. V posledním školním roce se meziročně počet cizinců zvýšil o 5,0 %, zatímco počet dětí celkem v mateřských školách se o 1,1 % snížil.

Podíl cizinců ze všech dětí v mateřských školách mezi školními roky 2014/15 a 2019/20 poměrně rychle rostl (ze 2,0 % na 3,3 %), v době pandemie pak setrval na stejné úrovni. Ve statistikách k 30. září 2022 pak skokově narostl (na 5,3 %) vlivem přijímání dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy. Ty Česko přijímalo zejména v průběhu školních roků 2021/22 a 2022/23; vzhledem však k vykazování dat dle stavu k 30. 9. daného školního roku se všechny tyto děti započítaly až do statistik za školní rok 2022/23. Ve školním roce 2023/24 se růst podílu cizinců zastavil, v posledním školním roce však opět vzrostl na 5,7 %.

Graf 1.14 Mateřské školy - počet a podíl dětí s cizím státním občanstvím

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Dlouhodobě je nejvyšší podíl cizinců v mateřských školách **v Praze**. K 30. 9. 2024 jich bylo 15,3 %, což je téměř třikrát vyšší podíl, než je průměr za celou Českou republiku (5,7 %). S velkým odstupem pak následoval kraj Karlovarský (7,8 %) a Plzeňský (7,1 %). Naopak nejmenší podíl dětí cizí státní příslušnosti v mateřských školách zaznamenal kraj Olomoucký (2,3 %), Moravskoslezský (2,3 %) a Zlínský (2,6 %). V ostatních krajích se podíl takových dětí pohyboval mezi 3,4 % a 6,1 % - viz graf č. 1.15.

Graf 1.15 Mateřské školy - podíl dětí s cizím státním občanstvím dle kraje

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf č. 1.15 také ukazuje, jak se podíl cizinců v jednotlivých krajích zvýšil za deset let. V absolutním vyjádření přibýlo nejvíce dětí cizí státní příslušnosti jednoznačně v Praze (o 3 529), v kraji Středočeském (o 2 316) a Jihomoravském (o 1 187), v ostatních krajích již byl zaznamenán nárůst o 268 až 855 dětí. Pokud však budeme brát v potaz relativní přírůstek, pak ve Zlínském kraji se počet cizinců více než zptinásobil (zvýšil se 5,7krát) a více než zčtyřnásobil se také v kraji Olomouckém, na Vysočině, a v kraji Moravskoslezském. Naopak

v Karlovarském kraji se počet cizinců zvýšil jen o 71,5 % a v Praze vzrostl 2,2 krát. Tyto kraje jsou však těmi, které již před deseti lety měly cizinců výrazně vyšší podíl než ostatní kraje.

V členění podle **zřizovatele** dosáhl ve školním roce 2024/25 k 30. září podíl dětí s cizím státním občanstvím nejvyšší hodnoty v soukromých mateřských školách (8,4 %). V církevních školách to bylo 8,1 % a nejméně (5,5 %) v mateřských školách, jejichž zřizovatelem je obec, kraj nebo MŠMT.

Tab. 1.3 Cizinci v mateřských školách podle zřizovatele (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

zřizovatel	děti v MŠ celkem ¹⁾	v tom dle státního občanství		podíl cizinců
		Česká republika	jiné	
veřejný	342 697	323 803	18 894	5,5%
soukromý	15 552	14 250	1 302	8,4%
církevní	2 171	1 996	175	8,1%

¹⁾ V této tabulce jsou uváděny děti ve fyzických osobách, nikoliv počtech studií.

Mezi dětmi v mateřských školách s jiným než českým státním občanstvím dlouhodobě převažují na prvních třech místech **Ukrajinci, Vietnamci a Slováci** (dohromady tvořili v uplynulém školním roce 79,8 % všech cizinců). Zejména s ohledem na stále probíhající válce na Ukrajině bylo k 30. září 2024 mezi dětmi s cizím státním občanstvím v mateřských školách v ČR pochopitelně zdaleka nejvíce dětí ukrajinského státního občanství (56,6 %). Do školního roku 2018/19 však mezi cizinci převažovaly děti s vietnamským občanstvím. Absolutní počty dětí s nejčastěji se vyskytujícím státním občanstvím, tj. s více než 100 příslušníků na našich mateřských školách k 30. 9. 2024, uvádí tabulka č. 1.4. Kromě údajů za školní rok 2024/25 jsou zde uvedeny informace i za vybrané předchozí školní roky (tj. před pěti a deseti lety).

Tab. 1.4 Cizinci v mateřských školách podle státního občanství

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2014/15		2019/20		2024/25	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Celkem	7 214	100	11 942	100	20 371	100
občané EU (mimo ČR)	2 110	29,2	3 539	29,6	3 798	18,6
ostatní evropské státy	2 524	35,0	4 269	35,7	12 660	62,1
ostatní státy světa	2 580	35,8	4 134	34,6	3 913	19,2
<i>z toho občané zemí:</i>						
Ukrajina	1 694	23,5	2 963	24,8	11 537	56,6
Vietnam	1 859	25,8	2 843	23,8	2 442	12,0
Slovensko	1 370	19,0	2 053	17,2	2 279	11,2
Rusko	485	6,7	794	6,6	569	2,8
Mongolsko	179	2,5	421	3,5	536	2,6
Rumunsko	124	1,7	333	2,8	444	2,2
Bulharsko	166	2,3	310	2,6	252	1,2
Moldavsko	38	0,5	131	1,1	228	1,1
Maďarsko	126	1,7	197	1,6	200	1,0
Polsko	118	1,6	189	1,6	196	1,0
Indie	14	0,2	67	0,6	134	0,7

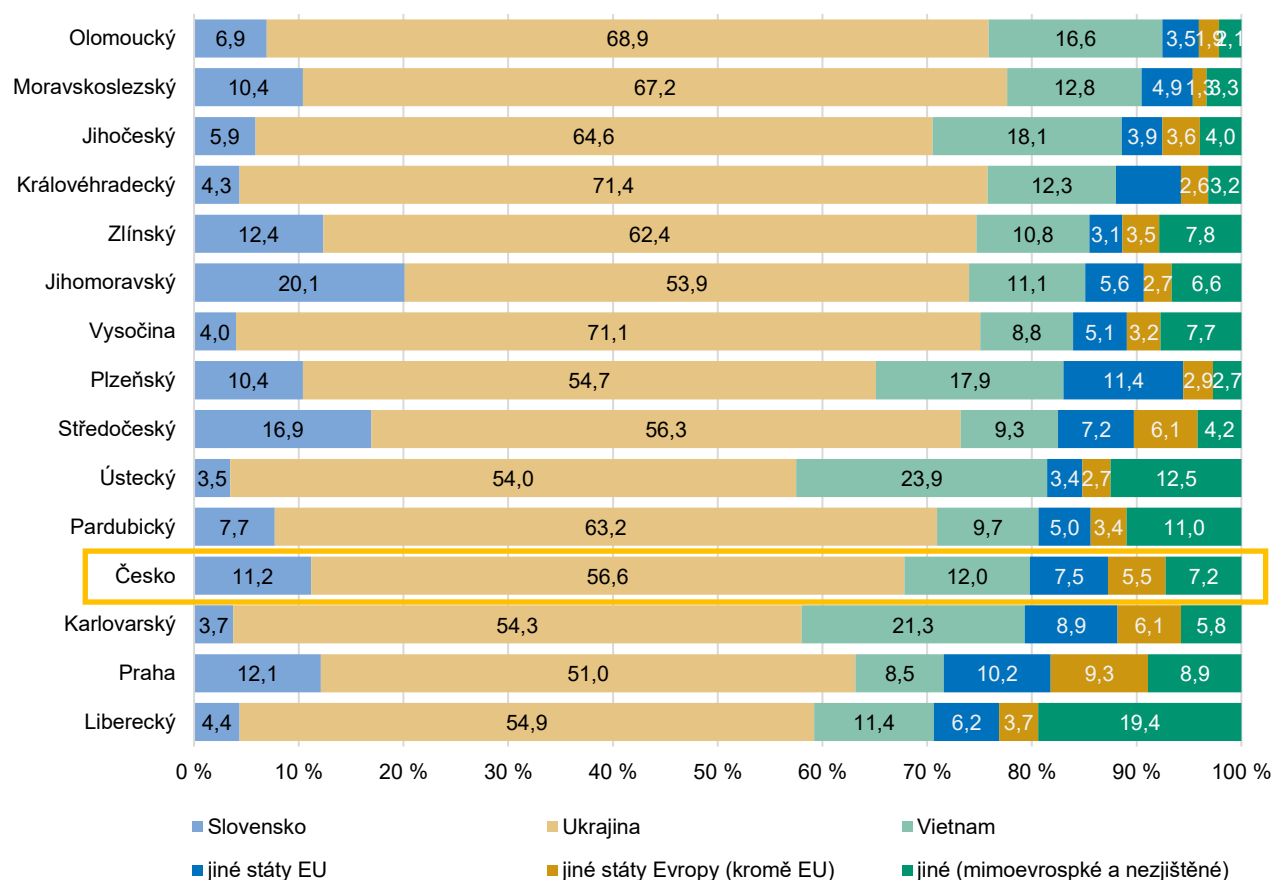
Graf č. 1.16 níže ukazuje podíl dětí původem ze Slovenska a ostatních států Evropské unie, z Ukrajiny a ostatních evropských států mimo EU a z Vietnamu a ostatních států mimo Evropu, a sice v dělení na jednotlivé

kraje. Ty jsou řazené dle podílu, jaký tvořili ve školním roce 2024/25 cizinci se státní příslušností slovenskou, ukrajinskou či vietnamskou (tj. součet dětí těchto tří státních příslušností) ze všech dětí cizí státní příslušnosti v mateřských školách v České republice. Připomeňme, že tato **tři občanství** mělo v České republice celkem 79,8 % dětí cizí státní příslušnosti docházejících do mateřských škol. Přitom v Olomouckém kraji tvořili žáci těchto tří občanství v základních školách 92,5 %. Naopak výrazně menší podíl, než je celorepublikový průměr, zaujímaly tyto skupiny cizinců mezi cizinci obecně v Praze (71,6 %) a v Libereckém kraji (70,6 %).

Pokud se jedná o děti **slovenské státní příslušnosti**, tvořili mezi všemi dětmi cizí státní příslušnosti nejvyšší podíl v kraji Jihomoravském (20,1 %) a Středočeském (16,9 %) a nejmenší naopak v kraji Ústeckém (3,5 %), v kraji Karlovarském (3,7 %), na Vysočině (4,0 %), v kraji Královéhradeckém (4,3 %) a Libereckém (4,4 %). V Ústeckém a Karlovarském kraji zas tvořili mezi cizinci oproti jiným krajům výraznější podíl **Vietnamci** (23,9 %, resp. 21,3 %). Nejmenší (méně než 10%) podíl ze všech cizinců pak Vietnamci představovali v Praze (8,5 %), na Vysočině (8,8 %), v kraji Středočeském (9,3 %) a Pardubickém (9,7 %). Pokud se jedná o **Ukrajince**, tvořili v září 2024 nejvyšší podíl mezi dětmi cizí státní příslušnosti v kraji Královéhradeckém (71,4 %) a na Vysočině (71,1 %) a nejmenší naopak v Praze (51,0 %).

Pokud bychom vedle výše uvedených tří hlavních státních příslušností vyčlenili ještě čtvrtou nejčetnější, tj. ruskou, můžeme konstatovat, že nejvíce ruských dětí navštěvovalo mateřské školy v Praze. Mateřské školy v Praze vzdělávaly 65,2 % všech ruských dětí docházejících do mateřských škol s právem poskytování předškolní přípravy v ČR a podíl ruských dětí mezi všemi cizinci zde byl 5,7 %. V Karlovarském kraji představovaly děti ruské státní příslušnosti v mateřských školách 4,2 % všech cizinců a ve Středočeském kraji 2,9 %. V ostatních krajích bylo ruských dětí mezi cizinci zapsaných v mateřských školách jedno procento a méně.

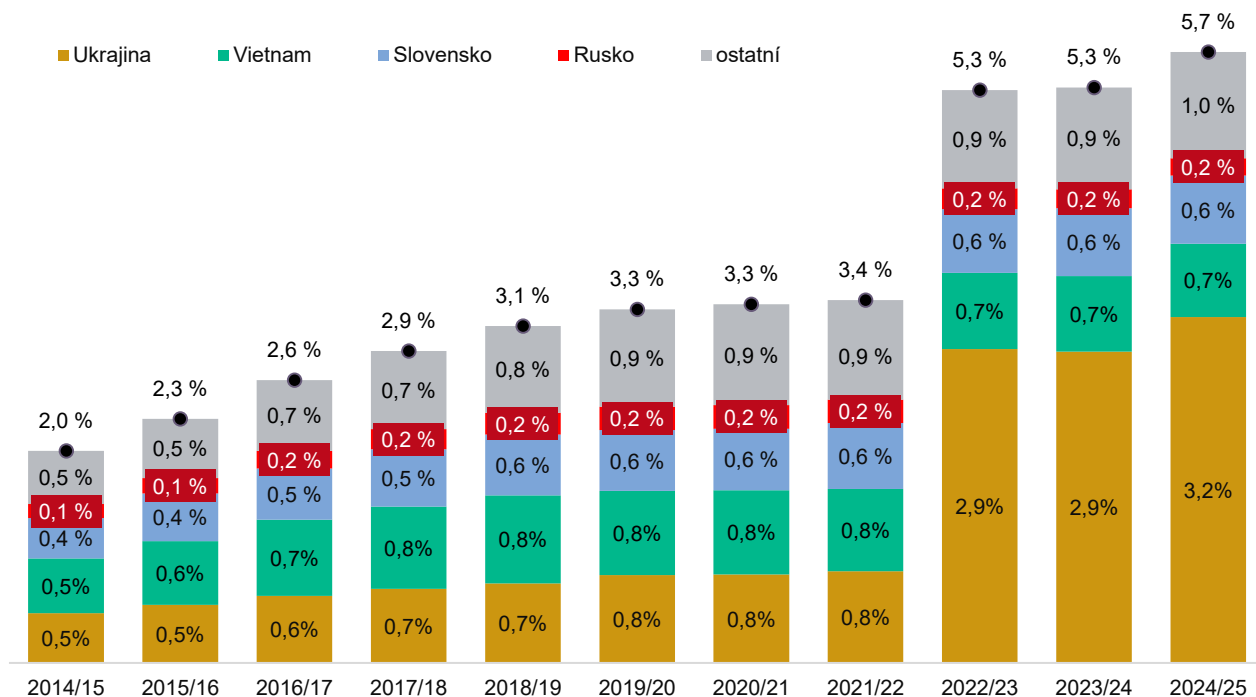
Graf 1.16 Mateřské školy - děti s cizím státním občanstvím podle občanství (v %; 2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Jiný pohled přináší graf č. 1.17. Ten ukazuje, že na počátku školního roku 2024/25 tvořily děti ukrajinské státní příslušnosti 3,2 % ze všech dětí mateřských škol, tedy o něco vyšší podíl než před rokem. Oproti tomu podíl dětí z Vietnamu (0,7 %), ze Slovenska (0,6 %) a z Ruska (0,2 %) je již třetím rokem stejný. Graf také ukazuje, že podíl dětí z Ukrajiny rostl nejrychleji nejen mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 (tedy po vypuknutí války), ale již v dřívějším období poslední dekády.

Tab. 1.17 Mateřské školy celkem – podíl dětí s jiným než českým státním občanstvím dle občanství

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

1.4 Děti se zdravotním postižením v mateřských školách

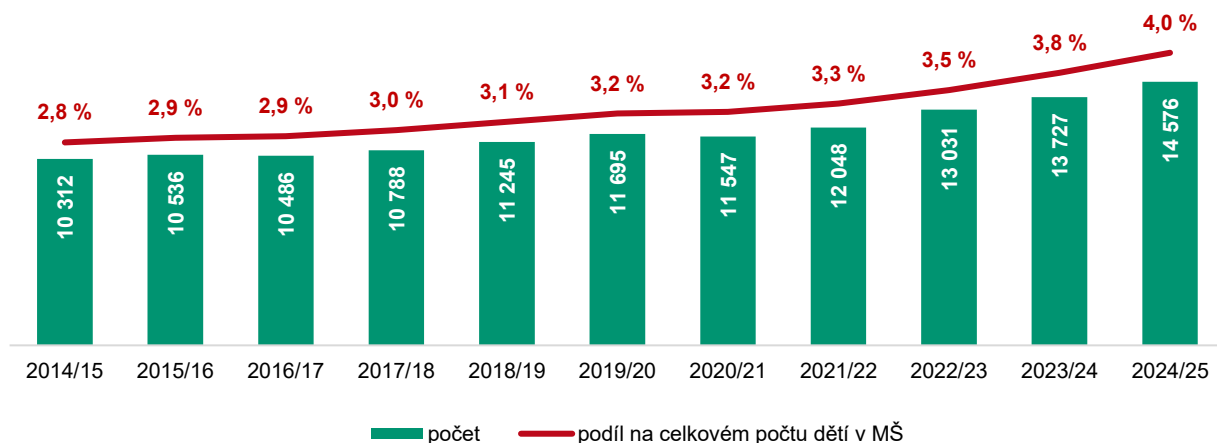
V oblasti vzdělávání se používá pojem „**žáci se speciálními vzdělávacími potřebami**“. Tam se vedle žáků se zdravotním postižením řadí též žáci se zdravotním znevýhodněním (tj. zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování) a se sociálním znevýhodněním (z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu) - viz § 16 školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb.). Vzhledem k dostupnosti dat v časové řadě se však v této analýze omezíme na kategorii žáků se zdravotním postižením.

Od školního roku 2016/17, kdy byla započata realizace zákonem ukotvené **inkluzí dětí/žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol/tříd**, do školního roku 2024/25 se soustavně mírně zvyšoval podíl dětí s diagnostikovaným zdravotním postižením ze všech dětí v mateřských školách (celkově z 2,9 % na 4,0 %). Zde je třeba vzít v úvahu, že inkluze do běžných tříd často vyžaduje zapojení asistenta pedagoga, a proto mohl být kladen větší důraz na diagnostiku potíží a potvrzení statusu žáka se zdravotním postižením. Počet plných **úvazků asistenta pedagoga v mateřských školách** za dané období vzrostl z 1 605,8 v září 2016 na 6 015,0 v září 2024 tedy 3,7krát, zatímco počet dětí se zdravotním postižením se zvýšil o 39,0 %.

Od školního roku 2016/17 také setrval **stoupal absolutní počet žáků s diagnostikovaným postižením**, pouze s výjimkou období mezi školními roky 2019/20 a 2020/21. Spolu s úbytkem celkového počtu dětí

v mateřských školách mezi těmito dvěma školními roky nejvíce poznamenanými pandemií covid-19 se též počet dětí se zdravotním postižením v mateřských školách snížil. Ve školním roce 2024/25 se navíc spolu s úbytkem počtu dětí v mateřských školách již druhým rokem snižoval i počet dětí na jednu třídu a na jednoho učitele. Počet dětí na jednu třídu i jednoho učitele tak byl v uplynulém školním roce nejnižší za posledních minimálně dvacet let. Spolu s rostoucím počtem asistentů pedagoga tak nízké počty dětí na jednu třídu a učitele vytvářely pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami poměrně příznivé podmínky.

Graf 1.18 Mateřské školy - děti se zdravotním postižením

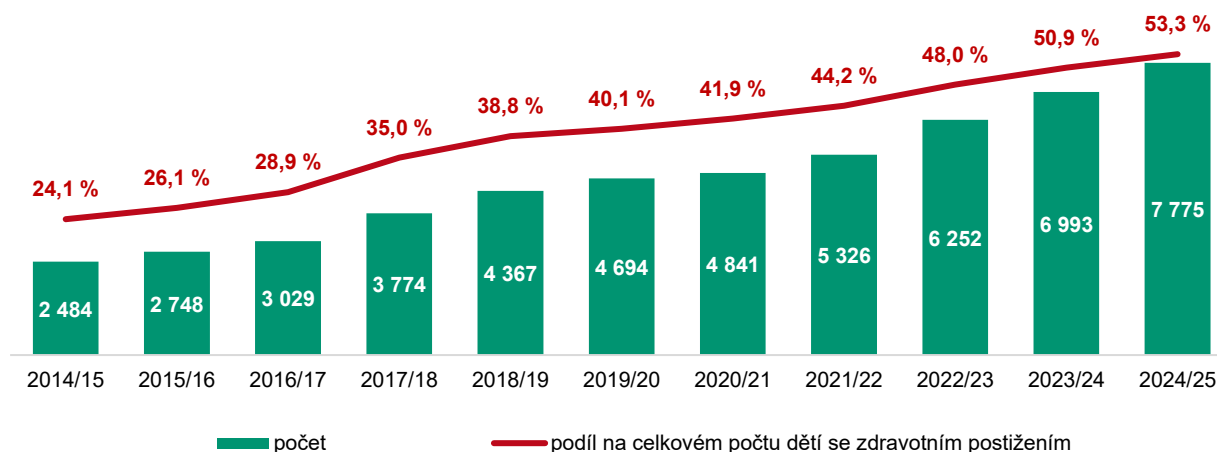

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Podíl dětí **se zdravotním postižením** v mateřských školách **veřejného a soukromého zřizovatele** byl přitom ve školním roce 2024/25 nižší (4,0 %, resp. 3,9 %) než ve školách zřizovatele **církevního** (8,4 %).

Podíl dětí s postižením **integrováných do běžných tříd** v posledních 10 letech trvale rostl, a sice z 24,1 % na 53,3 % ve školním roce 2024/25. Absolutní počet dětí se zdravotním postižením v běžných třídách se v posledních deseti letech soustavně zvyšoval a celkem se více než ztrojnásobil, tj. narostl podstatně více než počet všech dětí se zdravotním postižením bez ohledu na integraci (tj. nárůst o 41,3 %). Naopak počet žáků ve speciálních třídách se za posledních deset let snížil o 13,1 %.

Graf 1.19 Mateřské školy - děti se zdravotním postižením integrované v běžných třídách

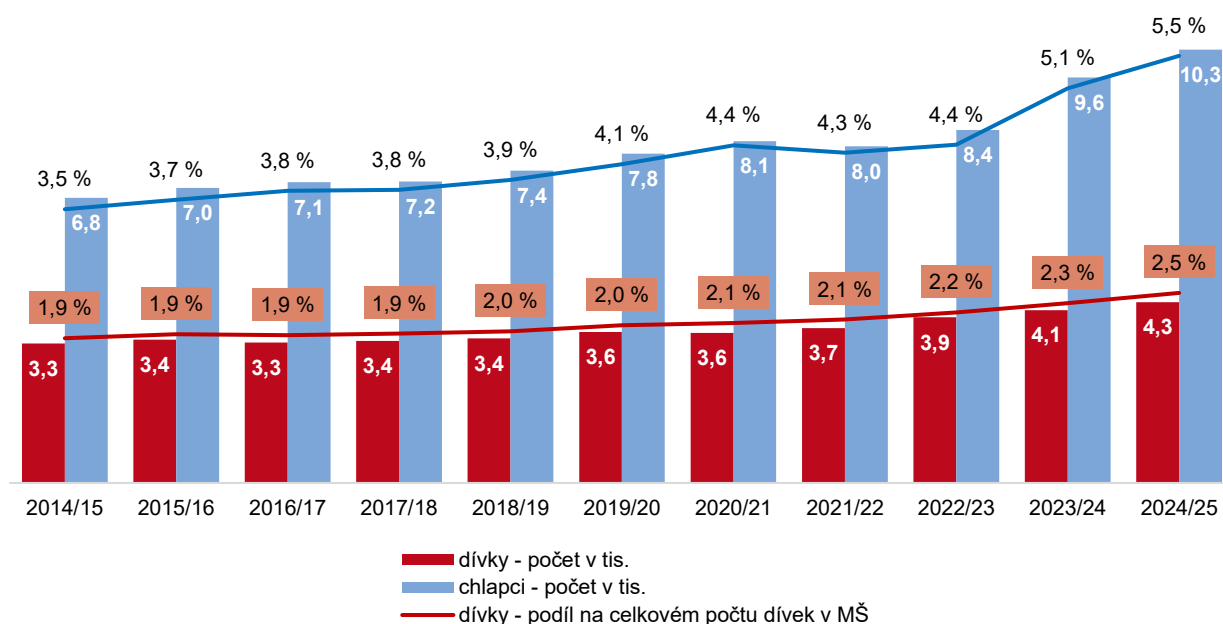

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Mezi dětmi s diagnostikovaným zdravotním postižením je dlouhodobě cca dvakrát **více chlapců než dívek**. Ve školním roce 2024/25 to bylo 10 285 chlapců oproti 4 291 dívkám. Je však také možné, že se chlapcům ve větší míře než dívkám v případě postižení doporučuje návštěva odborníka, který by dané postižení potvrdil a

uznal tím nárok školy na podporu. Ať tak či onak, dle vykazovaných statistik chlapci tvořili 70,6 % dětí se zdravotním postižením navštěvujících mateřské školy. Na tisíc chlapců v mateřských školách připadlo v minulém školním roce 55 chlapců se zdravotním postižením, v případě dívek to bylo 25. Více viz graf č. 1.20.

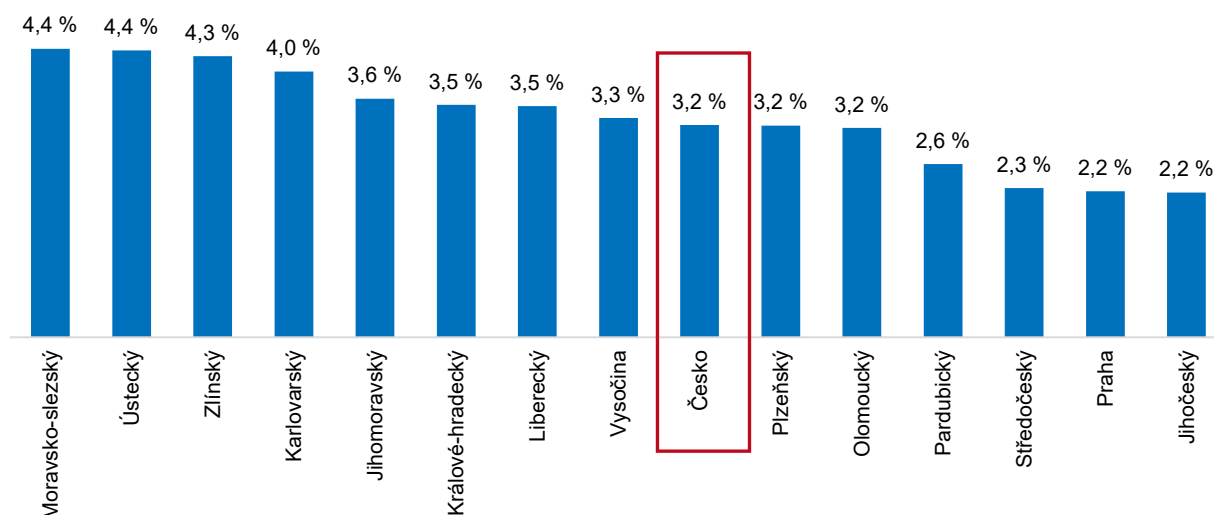
Graf 1.20 Mateřské školy - dívky a chlapci se zdravotním postižením

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Podíl dětí se zdravotním postižením ve školách byl ve školním roce 2024/25 napříč **kraji ČR** různý. Nejmenší byl v Jihočeském kraji, v Praze, v kraji Středočeském a Pardubickém (2,2 % až 2,6 %) a největší naopak v kraji Moravskoslezském, Ústeckém a Zlínském (4,4 % až 4,3 %). V ostatních krajích se pohyboval mezi 3 % a 4 % - viz graf č. 1.21.

Graf 1.21 Mateřské školy – podíl dětí se zdravotním postižením dle kraje (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Z tabulky 1.5 je patrné, že ve školním roce 2024/25 byly u poloviny dětí se zdravotním postižením zjištěny závažné vady řeči (49,5 %). Za deset let však podíl dětí s vadou řeči ze všech dětí se zdravotním postižením poklesl, a sice z 54,3 % ve školním roce 2014/15. Snížil se i podíl dětí se zrakovými vadami a sluchovým postižením. Naopak největší nárůst zaznamenal podíl dětí se závažnými vývojovými poruchami učení či

chování (ze 6,8 % na 10,8 %), v prvních pěti letech posledního desetiletí se výrazněji zvýšil též podíl mentálně postižených dětí (z 4,8 % na 6,2 %). To může souviset s uplatňováním nových nároků na podpůrná opatření pro děti s jistými specifickými potřebami.

Tab. 1.5 Děti se zdravotním postižením v mateřských školách podle druhu postižení

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2014/15		2019/20		2024/25	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Celkem	10 312	100	11 695	100	14 576	100
se závažnými vadami řeči	5 604	54,3	6 010	51,4	7 222	49,5
s poruchami autistického spektra	1 037	10,1	1 205	10,3	1 673	11,5
se závažnými vývojovými poruchami učení či chování	705	6,8	1 016	8,7	1 579	10,8
mentálně postižené	498	4,8	726	6,2	905	6,2
tělesně postižené	350	3,4	452	3,9	550	3,8
zrakově postižené	487	4,7	451	3,9	409	2,8
sluchově postižené	283	2,7	309	2,6	302	2,1
<i>postižené více vadami¹⁾</i>	<i>1 348</i>	<i>13,1</i>	<i>1 526</i>	<i>13,0</i>	<i>1 936</i>	<i>13,3</i>

¹⁾ za postižené více vadami se považuje dítě se dvěma nebo více druhy postižení, ze kterých by každé opravňovalo k poskytování podpůrných opatření ve vyšších stupních podpory

V porovnání s dívkami u chlapců ve školním roce 2024/25 výrazněji převažovaly závažné vývojové poruchy učení či chování (12,1 % u chlapců a 7,9 % u dívek) a poruchy autistického spektra (12,9 % u chlapců a 8,1 % u dívek) nad ostatními druhy postižení. Celkově však lze říci, že ve všech sledovaných druzích zdravotního postižení vykázali větší četnost chlapci než dívky.

Tab. 1.6 Mateřské školy - počet a podíl chlapců a dívek s uvedeným druhem postižení (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

druh postižení	dívky - počet	chlapci - počet	dívky - podíl na celkovém počtu dívek se zdravotním postižením	chlapci - podíl na celkovém počtu chlapců se zdravotním postižením
Celkem	4 291	10 285	100,0%	100,0%
vady řeči	2 181	5 041	50,8%	49,0%
zrakové	187	222	4,4%	2,2%
sluchové	128	174	3,0%	1,7%
tělesné	253	297	5,9%	2,9%
mentální	294	611	6,9%	5,9%
vývojové poruchy učení či chování	337	1 242	7,9%	12,1%
poruchy autistického spektra	348	1 325	8,1%	12,9%
více vad ¹⁾	563	1 373	13,1%	13,3%

¹⁾ Za postižené více vadami se považuje dítě se dvěma nebo více druhy postižení, ze kterých by každé opravňovalo k poskytování podpůrných opatření ve vyšších stupních podpory.

1.5 Předškolní vzdělávání na základních školách

Po dosažení šesti let většina dětí přechází v září z mateřské školy do 1. třídy základní školy. Některým dětem je však doporučen odklad nástupu o rok, během kterého se má vyrovnat jejich vývoj. Takové děti mohou zůstat ještě rok v mateřské škole, nebo začít chodit do **přípravné třídy běžné základní školy**, příp. navštěvovat **přípravný stupeň základní školy speciální**. V přípravných třídách a na přípravném stupni přitom probíhá výuka, která se již více podobá výuce na základní škole, a děti mají možnost zapojit se do života školy včetně navštěvování družiny a zájmových kroužků. Maximální počet dětí ve třídě je navíc v přípravné třídě zhruba poloviční než ve škole mateřské.

Ve školním roce 2024/25 bylo u nás **479 základních škol běžných se zřízenými přípravnými třídami**, což je o 4,4 % více než v předchozím školním roce. Přípravných tříd bylo 578 a chodilo do nich **7 097 dětí**. Více než tři pětiny z nich byli chlapci (61,8 %). V přípravných třídách vyučovali učitelé na 578,0 plných úvazků. **Na jednoho učitele** působícího v přípravné třídě i **na jednu přípravnou třídu** tak připadlo v průměru shodně 12,3 dítěte. Tyto poznatky lze srovnat se situací v mateřských školách. Počet dětí na učitele byl ve školním roce 2024/25 v mateřských školách o něco nižší, a sice 10,2, naopak počet dětí ve třídě byl podstatně vyšší, tj. 20,7.

Jak ukazuje tabulka č. 1.7, v Praze disponovala ve školním roce 2024/25 přípravnou třídou více než třetina základních škol běžných (35,2 %), v Karlovarském kraji to bylo 26,0 % a v Ústeckém kraji 28,9 %. V ostatních krajích byl podíl takových škol v rozmezí od 2,0 % (v kraji Královéhradeckém) do 13,9 % (v kraji Jihomoravském).

Zde je dobré připomenout zjištění uvedená v grafu č. 1.13 výše v této analýze. Z něj lze vyčíst, že v Ústeckém a Karlovarském kraji a v Praze byl mezi dětmi v mateřských školách ze všech krajů nejmenší podíl dětí 6letých a starších (3,5 % až 4,1 %). Rodiče těchto dětí tak častěji volí místo opakování posledního ročníku mateřské školy přechod do přípravné třídy základní školy. Oproti tomu v kraji Královéhradeckém, Jihočeském a Olomouckém byly ve školním roce 2024/25 přípravné třídy jen ve 2,0 % až 5,0 % základních škol běžných. V těchto krajích (spolu ještě s krajem Zlínským) zaujímaly přitom v mateřských školách ze všech krajů nejvyšší podíl dětí ve věku 6 let a více (nad 6,0 %).

Tab. 1.7 Základní školy s přípravnými třídami v jednotlivých krajích (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Území	Školy s přípravnými třídami			Přípravné třídy			Děti v těchto třídách			
							celkem		dívky	chlapci
	Abs.	%	% ¹⁾	Abs.	%	% ²⁾	Abs.	%	Abs.	Abs.
Česko	479	100	12,1	578	100	1,2	7 097	100	2 710	4 387
Hlavní město Praha	93	19,4	35,2	109	18,9	2,1	1 341	18,9	460	881
Středočeský kraj	64	13,4	11,8	76	13,1	1,1	950	13,4	342	608
Jihočeský kraj	8	1,7	3,2	8	1,4	0,3	104	1,5	44	60
Plzeňský kraj	17	3,5	8,1	24	4,2	0,9	291	4,1	120	171
Karlovarský kraj	27	5,6	26,0	36	6,2	2,8	443	6,2	178	265
Ústecký kraj	76	15,9	28,9	98	17,0	2,7	1 192	16,8	492	700
Liberecký kraj	11	2,3	6,1	13	2,2	0,6	168	2,4	55	113
Královéhradecký kraj	5	1,0	2,0	5	0,9	0,2	58	0,8	12	46
Pardubický kraj	17	3,5	7,1	23	4,0	0,9	289	4,1	108	181
Kraj Vysočina	17	3,5	6,5	19	3,3	0,8	258	3,6	97	161
Jihomoravský kraj	65	13,6	13,9	78	13,5	1,4	945	13,3	342	603
Olomoucký kraj	14	2,9	5,0	15	2,6	0,5	177	2,5	77	100
Zlínský kraj	19	4,0	7,8	20	3,5	0,7	229	3,2	104	125
Moravskoslezský kraj	46	9,6	11,1	54	9,3	1,0	652	9,2	279	373

¹⁾ podíl na celkovém počtu základních škol běžných v daném kraji

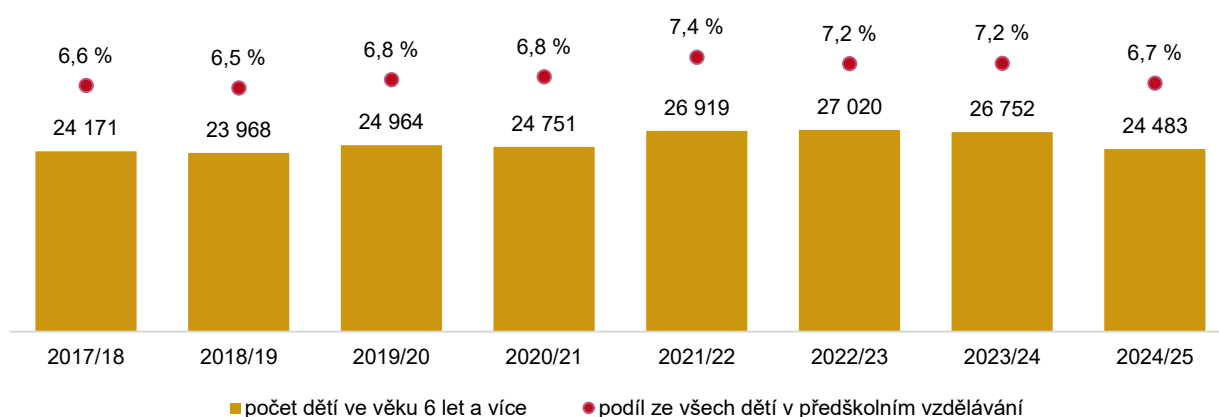
²⁾ podíl na celkovém počtu tříd v základních školách běžných v daném kraji

Přípravné třídy byly ve školním roce 2024/25 častěji zřízeny v základních školách veřejného zřizovatele (disponovalo jimi 12,5 % běžných škol) než ve školách s církevním zřizovatelem (na 7,5 % běžných škol) a zejména zřizovatelem soukromým (na 7,3 % běžných škol).

Jak již bylo zmíněno, v **základních školách speciálních** je žákům k dispozici tzv. **přípravný stupeň**. Ten připravuje na povinnou školní docházku děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami nebo s poruchami autistického spektra. Dítě může být přijato nejdříve ve věku pěti let, a to i v průběhu školního roku. Na přípravném stupni setrvává až do zahájení povinné školní docházky, přičemž jeho docházka do přípravného stupně nesmí přesáhnout tři školní roky. Vzdělávání v přípravném stupni základních škol speciálních se ve školním roce 2024/25 účastnilo celkem **285 dětí** a z toho bylo 205 chlapců, tj. 71,9 %. Na jednoho učitele zde v průměru připadalo pět dětí (4,7). Přípravným stupněm disponovalo 40 z 320 základních škol určených výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (12,5 %). Z podskupiny škol s veřejným zřizovatelem je to 10,3 %, neboli 29 z 281. Ze škol pro žáky se SVP se soukromým zřizovatelem přípravné třídy zahrnovalo šest škol z 30 a ze škol pro žáky se SVP s církevním zřizovatelem pak pět škol z devíti.

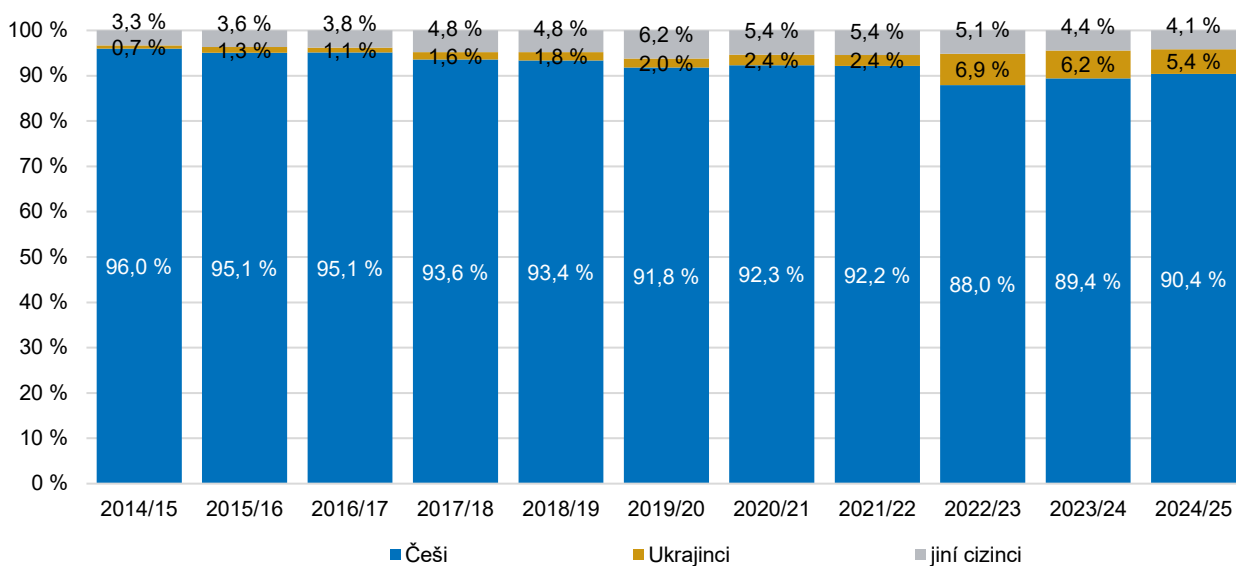
Graf č. 1.22 představuje vývoj počtu a podílu šestiletých a starších dětí z celkového počtu dětí v předškolním vzdělávání, a to ať už jsou zapsáni v mateřské škole, v přípravné třídě na běžné základní škole, nebo v přípravném stupni základní školy speciální. Jak je patrné, mezi školními roky 2018/19 a 2021/22 měl tento podíl tendenci mírně narůstat a celkově se zvýšil z 6,5 % na 7,4 %. Přitom nejvýraznější nárůst zaznamenal mezi školními roky 2020/21 a 2021/22. Je možné, že během pandemie onemocnění Covid-19 byla u žáků mateřských škol větší absence a i díky uzavírkám škol se nestihli dobře připravit na nástup do základní školy. Řada rodičů se navíc mohla obávat dalšího uzavírání škol a úskalí distanční výuky v prvním ročníku. Mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 se počet šestiletých a starších dětí v předškolním vzdělávání nepatrně zvýšil, ovšem podíl žáků s odkladem naopak mírně poklesl na 7,2 %. A to přesto, že došlo k významnému zvýšení počtu cizinců v mateřských i základních školách (zejména ukrajinské státní příslušnosti), kteří se mohou potýkat s jazykovou bariérou. Na 7,2 % tento podíl zůstal i ve školním roce 2023/24. Mezi posledními dvěma školními roky, tj. 2023/24 a 2024/25, došlo k poklesu podílu šestiletých a starších dětí z celkového počtu dětí v předškolním vzdělávání na 6,7 %, tedy cca na úroveň z doby před pandemií.

Graf 1.22 Předškolní vzdělávání (tj. v mateřských školách, na přípravném stupni či v přípravných třídách) - počet a podíl šestiletých a starších dětí

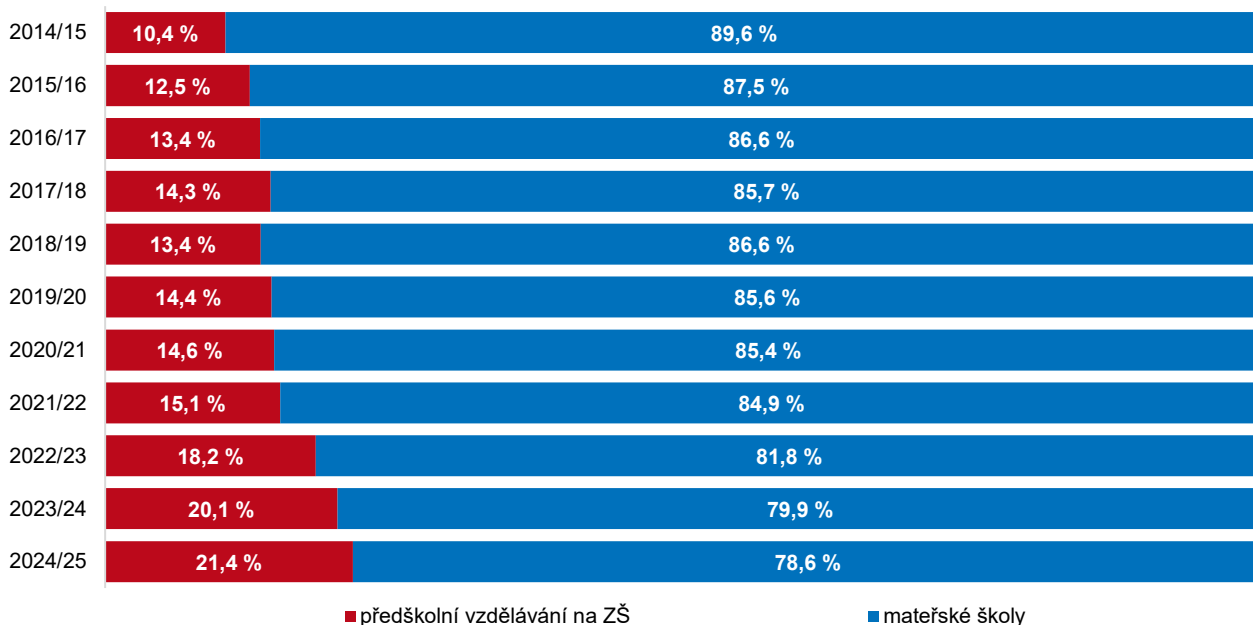
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf č. 1.23 ukazuje vývoj podílu Čechů, Ukrajinců a jiných cizinců v přípravných třídách či v přípravném stupni základní školy. Jak je patrné, po strmém navýšení podílu Ukrajinců mezi všemi dětmi v tomto vzdělávání, ke kterému došlo mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 (z 2,4 % na 6,9 %), se jejich podíl snižuje (na 5,4 % ve školním roce 2024/25), snížil se však též podíl jiných cizinců než ukrajinské státní příslušnosti. Porovnáme-li tato zjištění s vývojem v mateřských školách, tak tam se podíl dětí s ukrajinskou státní příslušností mezi školními roky 2023/24 a 2024/25 zvýšil z 2,9 % na 3,2 % a podíl dětí s jinou cizí státní příslušností než je ukrajinská, se zvýšil z 2,4 % na 2,5 %. (viz graf č. 1.17 výše).

Graf 1.23 Přípravné třídy a přípravný stupeň ZŠ - podíl Čechů, Ukrajinců a příslušníků jiných států

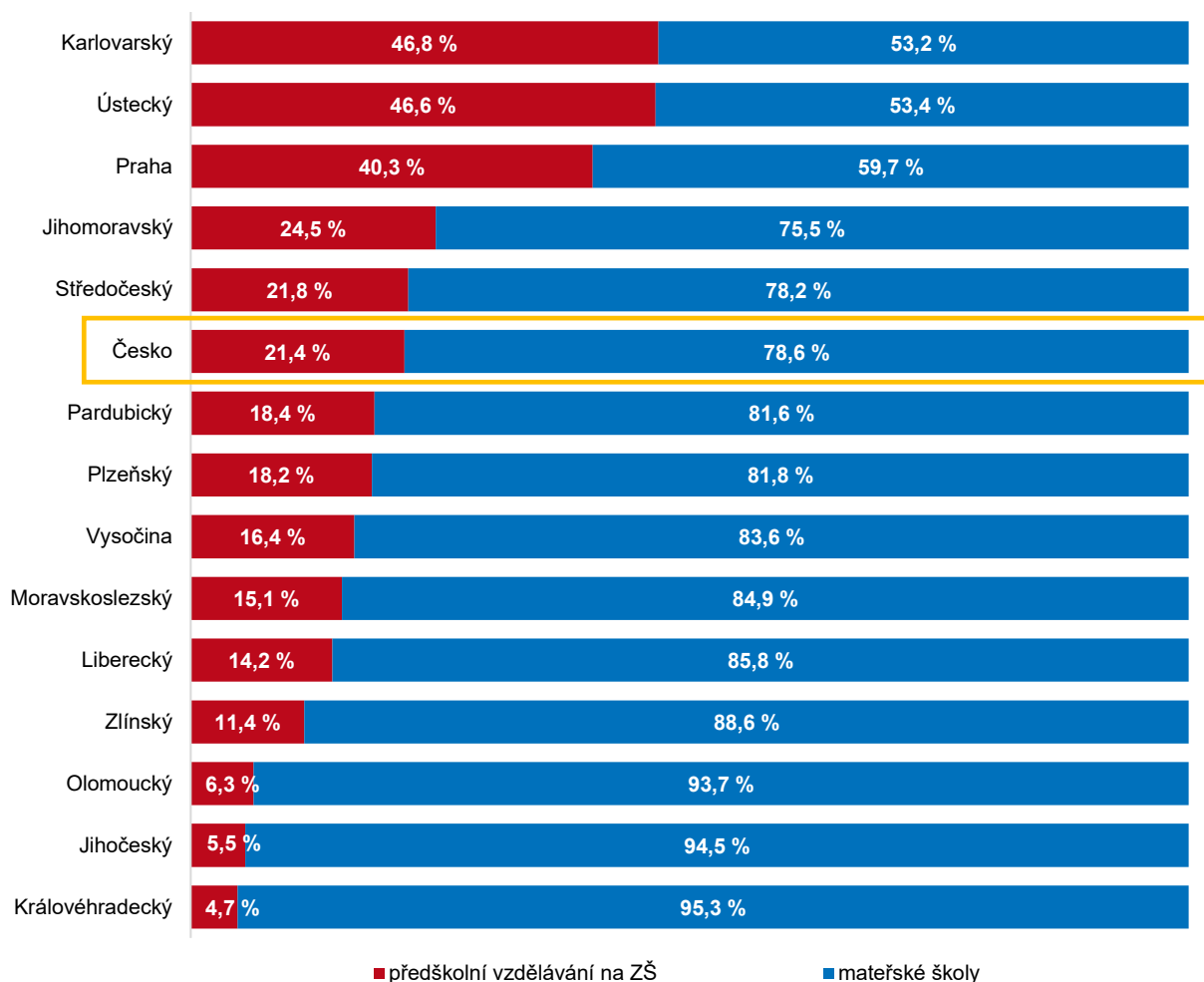
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf č. 1.24 ukazuje, jaký podíl dětí ve věku 6 a více let, které nenastoupily do první třídy základní školy, docházel v uvedených letech do mateřských škol a jaký do přípravných tříd běžné základní školy či do přípravného stupně základní školy speciální. Jak je patrné, podíl dětí v přípravných třídách či v přípravném stupni se za deset let zvýšil z 10,4 % na 21,4 %. Od minulého školního roku přibýlo o 15 přípravných tříd běžné základní školy (tj. o 2,7 %) a o 1 třídu přípravného stupně na základních školách speciálních (tj. o 1,9 %).

Graf 1.24 Předškolní vzdělávání - podíl dětí ve věku 6 let a více navštěvujících přípravné třídy ZŠ běžné či přípravný stupeň ZŠ speciální a docházejících do mateřských škol

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

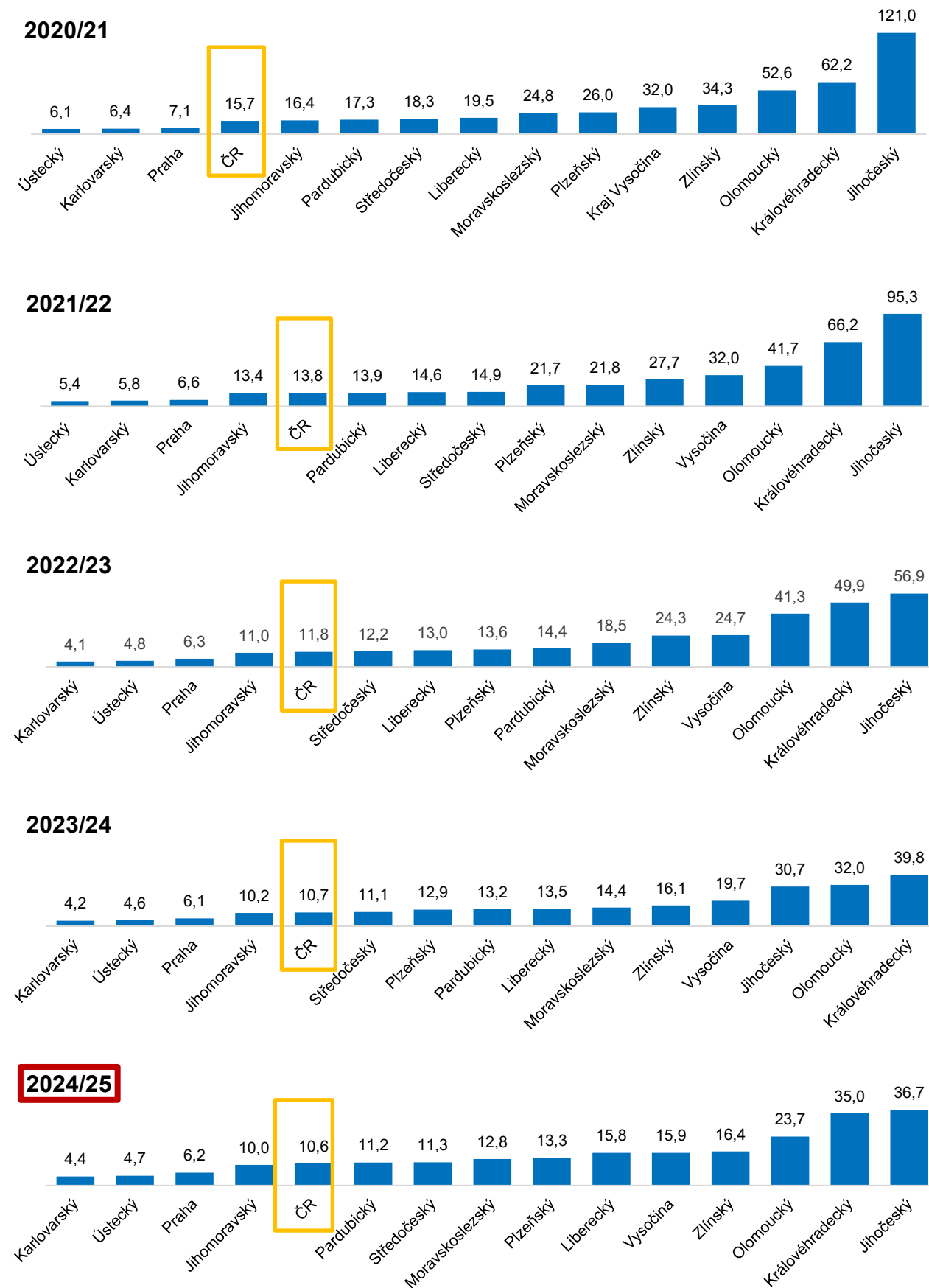
Z pohledu na dělení dle sídla školy je také patrné, že v kraji Karlovarském, Ústeckém a v Praze docházely ve školním roce 2024/25 dvě pětiny (40,3 %) až téměř polovina (46,8 %) dětí s odkladem školní docházky do přípravné třídy či přípravného stupně. Oproti tomu v kraji Královéhradeckém tvořil podíl žáků s odkladem v přípravných třídách či v přípravném stupni jen 4,7 % a méně než 10 % takových žáků zaznamenal také kraj Jihočeský (5,5 %) a Olomoucký (6,3 %) – viz graf č. 1.25.

Graf 1.25 Předškolní vzdělávání - podíl dětí ve věku 6 let a více navštěvujících přípravné třídy či přípravný stupeň a docházejících do mateřských škol – dle kraje (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Z výše uvedeného je patrné, že kraje se mezi sebou liší v míře, do jaké dávají rodičům dětí s odkladem možnost vybrat si mezi mateřskou školou a přípravnou třídou či stupněm. Zde doplňme, že na jednu přípravnou třídu na základní škole či třídu přípravného stupně základní školy speciální připadal ve školním roce 2024/25 nejnižší počet prvních tříd základních škol v kraji Karlovarském, Ústeckém a v Praze (4,4; 4,7, resp. 6,2). V těchto třech krajích si tedy rodiče častěji mohli zvolit, zda dítě s odkladem nechají v mateřské škole, nebo jej zapíší do přípravné třídy či přípravného stupně. Mírně podprůměrného počtu dosáhl také kraj Jihomoravský (10,0). Naopak v Jihočeském kraji dosáhl počet 1. tříd na jednu přípravnou třídu či třídu přípravného stupně hodnoty 36,7, v Královéhradeckém 35,0 a v Olomouckém kraji 23,7. Přitom je zřejmé, že celkově v Česku poměr počtu tříd prvního ročníku základního vzdělávání k počtu tříd nabízejících předškolní vzdělávání na základních školách v čase klesá. Nejvýrazněji je to vidět na příkladu kraje Jihočeského, ve kterém ještě ve školním roce 2020/21 bylo 121 tříd prvního ročníku základní školy na jednu třídu předškolního vzdělávání nabízeného na základních školách a v uplynulém školním roce to již bylo jen 36,7. Nutno však říci, že v tomto kraji byl tento poměr ve školním roce 2023/24 ještě nižší (30,7) – viz graf č. 1.26.

Graf 1.26 Počet 1. tříd základních škol na jednu třídu přípravnou či třídu přípravného stupně

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT